МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: **ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВИБОРУ ПАРТНЕРІВ СЕРЕД ЧОЛОВІКІВ ЗРІЛОГО ВІКУ НА ПЛАТФОРМАХ ОНЛАЙН-ЗНАЙОМСТВ**

Виконала: студентка ІІ курсу,
групи 8.0534-з-2-дн
спеціальності 053 Психологія
освітньої програми: 053 Психологія
Черняєва Анастасія Олександрівна
Керівник: к. психол. наук, доцент
кафедри психології Мосол Н. О.
Рецензент: PhD, доцент кафедри
психології Гречаник М. І.

Запоріжжя – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціальної педагогіки та психології
Кафедра психології
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 053 Психологія
Освітня програма 053 Психологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____

к.психол.н., доцент. Н.О. Губа

«____»_____2026 р.

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Черняєвій Анастасії Олександрівні

1. Тема роботи Психологічні чинники вибору партнерів серед чоловіків зрілого віку на платформах онлайн-знайомств

керівник роботи Мосол Н. О. к.психол.н., доцент кафедри психології

затверджені наказом ЗНУ від «02» 10 2025 року № 1393-с

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи аналіз наукової психолого-педагогічної літератури за темою дослідження; результати емпіричного дослідження (анкетування та тестування 80 респондентів).

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки: здійснити теоретико-методологічний аналіз підходів до вивчення феномену вибору шлюбного партнера та еволюції стратегій пошуку; провести теоретичний аналіз психологічних особливостей чоловіків зрілого віку (криза середини життя, ціннісні трансформації) та специфіки їхньої самопрезентації в інтернет-просторі; емпірично дослідити мотивацію використання дейтинг-платформ, співвідношення декларованих та реальних критеріїв вибору партнера; виявити та проаналізувати кореляційний взаємозв'язок між типом прив’язаності, попереднім шлюбним досвідом чоловіків та їхніми стратегіями пошуку партнера.

Перелік графічного матеріалу: 7 таблиць, 8 рисунків.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання Видав	Завдання прийняв
Вступ	Мосол Н. О., доцент		
Розділ 1	Мосол Н. О., доцент		
Розділ 2	Мосол Н. О., доцент		
Розділ 3	Мосол Н. О., доцент		
Висновки	Мосол Н. О., доцент		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір та систематизація матеріалу	січень –лютий 2025 р.	Виконано
2	Робота над вступом	березень 2025 р.	Виконано
3	Робота над першим розділом	квітень-травень 2025 р.	Виконано
4	Робота над другим розділом	липень 2025 р.	Виконано
5	Робота над третім розділом	червень -серпень 2025 р.	Виконано
6	Написання висновків	вересень 2025 р.	Виконано
7	Передзахист	жовтень 2025 р.	Виконано
8	Нормоконтроль	листопад 2025 р.	Виконано

Студент  А. О. Черняєва

Керівник роботи _____ Н. О. Мосол

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____ Г. В. Коваль

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра: 62 сторінки, 8 рисунків, 7 таблиць, 41 джерело, 3 додатки.

Об'єкт дослідження: процес вибору шлюбного партнера у віртуальному просторі.

Предмет дослідження: психологічні чинники, що визначають вибір партнерів серед чоловіків зрілого віку на платформах онлайн-знайомств.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити мотивацію, провідні критерії та психологічні механізми вибору партнера чоловіками зрілого віку на сайтах знайомств.

Гіпотеза дослідження: припускається, що у виборі партнера чоловіками зрілого віку існує розбіжність між декларованими (психологічна сумісність) та реальними критеріями (зовнішня привабливість, вік); існує статистично значущий взаємозв'язок між типом прив'язаності, попереднім шлюбним досвідом та стратегією пошуку (вимогами до анкети жінки).

Методи дослідження: теоретичні: теоретико-методологічний аналіз, класифікація й систематизація наукових джерел; емпіричні: онлайн-опитування (авторська анкета), психодіагностичне тестування (методика ECR-R К. Бреннан та Р. Фрейлі; методика ціннісних орієнтацій М. Рокича); методи математичної статистики: частотний та кореляційний аналіз (MS Excel).

Наукова новизна: вперше на українській вибірці комплексно досліджено феномен «ремар'яжних стратегій» чоловіків в інтернеті; виявлено модель «мотиваційного айсберга» у виборі партнера; встановлено кореляцію між уникаючим/тривожним типом прив'язаності та специфікою самопрезентації на дейтинг-платформах.

Галузь використання: консультативна психологія, сімейне консультування, розробка рекомендацій для користувачів сервісів знайомств.

ОНЛАЙН-ЗНАЙОМСТВА, ВИБІР ПАРТНЕРА, ЧОЛОВІКИ ЗРІЛОГО ВІКУ, МОТИВАЦІЯ, ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ, ТЕОРІЯ ПРИВ'ЯЗАНОСТІ.

SUMMARY

Cherniaieva A. O. Psychological factors determining partner choice among mature men on online dating platforms.

The qualifying work consists of Introduction, 3 Chapters, Conclusions, References (15 items), and 3 appendices. The qualifying work volume is 73 pages, 62 of them – main text. There are 7 tables and 8 illustrations.

The qualifying work provides a theoretical survey and describes the empirical research of psychological aspects of partner selection in the digital age. The master thesis is composed of 3 chapters, each dealing with a different aspect of the partner choice problem among mature men.

The research object: the process of partner choice in the virtual space.

The research subject: psychological factors determining partner choice among mature men on online dating platforms.

The research goal: to theoretically substantiate and empirically investigate the motivation and leading criteria for partner choice by mature men on dating sites.

The research tasks are:

— to analyze theoretical approaches to partner choice;

— to characterize psychological peculiarities of mature men in the internet space;

— to empirically investigate the motivation and criteria of partner choice;

— to find correlations between psychological characteristics (attachment type, values) and search strategies.

Chapter 1 «Theoretical and methodological foundations of studying the phenomenon of partner choice» provides a theoretical analysis of the development of partner selection models, evolutionary and social aspects of mating strategies.

Chapter 2 «Psychological features of partner search by mature men in the internet space» characterizes the psychological profile of men of mature age, their value transformations, crisis of middle age, and specifics of online self-presentation.

Chapter 3 «Empirical research of factors of partner choice by mature men on dating platforms» explains the design and methods of research, analyzes the results of the survey regarding declared vs. real motivation, and establishes correlations between attachment styles and criteria for partner selection.

Key words: online dating, partner choice, mature men, motivation, psychological factors, attachment theory.

ЗМІСТ

ВСТУП 8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ФЕНОМЕНУ ВИБОРУ ШЛЮБНОГО ПАРТНЕРА 12
1.1 Класифікація психологічних чинників вибору партнера у вітчизняній та зарубіжній психології 12
1.2 Гендерні особливості та психологічні чинники стратегій пошуку партнера: еволюційний та соціальний аспекти 16
1.3 Роль несвідомих установок та батьківських сценаріїв у формуванні образу партнера 22
РОЗДІЛ 2 ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОШУКУ ПАРТНЕРА ЧОЛОВІКАМИ ЗРІЛОГО ВІКУ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРІ 27
2.1 Психологічна характеристика чоловіків зрілого віку: трансформація ціннісно-смислової сфери 28
2.2 Специфіка самопрезентації та комунікації на платформах онлайн-знайомств: ілюзії та реальність 32
2.3 Вплив попереднього шлюбного досвіду на критерії вибору нового партнера 35
РОЗДІЛ 3 ДОСЛІДЖЕННЯ ЧИННИКІВ ВИБОРУ ПАРТНЕРА ЧОЛОВІКАМИ ЗРІЛОГО ВІКУ НА ДЕЙТИНГ-ПЛАТФОРМАХ 44
3.1 Організація та методи дослідження: характеристика вибірки та психодіагностичного інструментарію 44
3.2 Аналіз мотивації використання сайтів знайомств та пріоритетних критеріїв вибору партнера 48
3.3 Взаємозв’язок між особистісними характеристиками чоловіків та їхніми стратегіями пошуку 52
ВИСНОВКИ 59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 63
ДОДАТКИ 67

ВСТУП

Сучасні соціокультурні трансформації інституту сім'ї та глобальна цифровізація комунікативних практик призвели до фундаментальної зміни парадигми вибору шлюбного партнера. Традиційні механізми знайомства поступово втрачають свою ефективність, поступаючись місцем алгоритмізованим дейтинг-платформам, які створюють ілюзію необмеженого вибору та доступності контактів. В умовах нової цифрової реальності процес пошуку партнера перестає бути спонтанним актом і перетворюється на складну систему самопрезентації та селекції, де віртуальний образ часто домінує над реальною особистістю. Ця тенденція породжує низку психологічних феноменів, таких як «парадокс вибору» та емоційне вигорання від онлайн-спілкування, що потребує детального наукового осмислення.

Особливої гостроти зазначена проблема набуває для специфічної демографічної групи – чоловіків зрілого віку (35–55 років). Цей віковий період, що характеризується нормативною кризою середини життя та переоцінкою ціннісних орієнтації, часто збігається з необхідністю повторного виходу на «шлюбний ринок» після розлучення або вдівства. Специфіка ремар'яжних стратегій чоловіків цієї групи полягає в наявності складного мотиваційного конфлікту, який детально аналізується в працях Т. Андрущенко та К. Лазарєвої: з одного боку, існує потреба у стабільності, а з іншого – діють потужні захисні механізми, сформовані попереднім травматичним досвідом.

Психологічна проблематика дослідження ускладнюється тим, що поведінка чоловіків в інтернет-просторі часто детермінується не раціональними критеріями, а глибинними несвідомими чинниками (архетипами, сценаріями), про що свідчать роботи П. Горностая та К. Юнга. Невідповідність між декларованими мотивами та реальними діями свідчить про наявність внутрішньоособистісних суперечностей. Дейтинг-платформи

стають середовищем для реалізації компенсаторних механізмів, дозволяючи чоловікам конструювати ідеалізовані образи «Я» (Future Ideal Self) та уникати зіткнення з реальною ідентичністю.

Попри значну поширеність онлайн-знайомств, у вітчизняній психології відчувається дефіцит емпіричних досліджень, які б комплексно розглядали мотиваційну сферу саме чоловічої аудиторії середнього віку. Більшість існуючих праць фокусуються на молодіжній вибірці або гендерно-нейтральних аспектах кіберпсихології. Відсутність розуміння специфічних чинників – від типу прив'язаності до впливу батьківських сценаріїв, — що керують вибором зрілого чоловіка, унеможливлює надання ефективної психологічної допомоги та прогнозування успішності таких союзів. Це зумовлює наукову новизну та практичну значущість обраної теми магістерської роботи.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та емпіричному вивченні психологічних чинників, що детермінують вибір партнера чоловіками зрілого віку на платформах онлайн-знайомств.

Об'єкт дослідження: процес вибору шлюбного партнера в умовах інтернет-комунікації.

Предмет дослідження: психологічні чинники вибору партнера чоловіками зрілого віку (мотиваційні, ціннісні, індивідуально-типологічні).

Гіпотеза: ми припускаємо, що:

1. У виборі партнера чоловіками зрілого віку існує суперечність (дисонанс) між декларованими мотивами та реальними критеріями: на свідомому рівні чоловіки орієнтуються на психологічний комфорт (спільні цінності), проте на несвідомому рівні (при первинному відборі анкет) домінуючим залишається фактор зовнішньої привабливості та віку жінки.

2. Існує статистично значущий взаємозв'язок між типом прив'язаності чоловіка, його попереднім травматичним досвідом та стратегією пошуку: уникаючий тип корелює із завищеними вимогами та ідеалізацією, а тривожний тип – із нерозбірливістю та швидким зближенням.

Завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми вибору партнера в сучасній психології та розкрити специфіку онлайн-дейтингу як середовища соціальної взаємодії.

2. Охарактеризувати вікові та індивідуально-психологічні особливості чоловіків періоду зрілості (35–55 років), що впливають на їхню комунікативну поведінку.

3. Визначити роль попереднього шлюбного досвіду, типу прив’язаності та ціннісних орієнтацій у формуванні критеріїв вибору жінки.

4. Емпірично дослідити співвідношення між свідомими (декларованими) та несвідомими (реальними) стратегіями пошуку партнера у досліджуваної групи.

Методи дослідження: для розв’язання поставлених завдань використано комплекс теоретичних, емпіричних та математико-статистичних методів. Теоретичні: аналіз, синтез, систематизація наукової літератури для з’ясування стану розробленості проблеми; емпіричні: авторська анкета «Стратегії онлайн-пошуку партнера», методика «Досвід близьких стосунків» (ECR-R у адаптації К. Бреннан та Р. Фрейлі), методика «Ціннісні орієнтації» (М. Рокич, модифікований варіант); математико-статистичні: методи описової статистики (частотний аналіз), кореляційний аналіз (коефіцієнт кореляції Пірсона) з використанням пакету MS Excel.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше на українській вибірці комплексно досліджено феномен «ремар’яжних стратегій» чоловіків в онлайн-просторі; виявлено ієрархічну структуру чинників вибору («модель айсберга»); встановлено кореляційний зв’язок між типом емоційної прив’язаності чоловіка та його схильністю до викривлення інформації в анкеті.

Практичне значення роботи визначається можливістю використання отриманих даних у практиці сімейного консультування, при розробці корекційних програм для осіб, що переживають самотність, а також для оптимізації алгоритмів метчингу на сайтах знайомств.

Структура кваліфікаційної роботи складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку джерел із 15 найменувань і 3 додатків. Загальний обсяг основного тексту – 62 сторінки. Робота містить 7 таблиць і 8 рисунків.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ФЕНОМЕНУ ВИБОРУ ШЛЮБНОГО ПАРТНЕРА

1.1 Класифікація психологічних чинників вибору партнера у вітчизняній та зарубіжній психології

Проблема вибору шлюбного партнера посідає центральне місце у психології сім'ї та міжособистісних стосунків, оскільки саме на цьому етапі закладається фундамент майбутньої сімейної системи. У сучасній науці цей феномен розглядається крізь призму цифрової трансформації суспільства: якщо раніше вибір обмежувався географією та соціальним колом, то сьогодні, як зазначають Т. Пронк та Я. Деніссен, користувачі стикаються з ефектом «перевантаження вибором» (choice overload), що докорінно змінює сукупність чинників, які детермінують прийняття рішень [32, 389].

Аналіз новітніх досліджень дозволяє виділити декілька ключових підходів до розуміння того, як саме чоловіки обирають партнерок. Фундаментальною залишається теорія «фільтрів», яка в умовах онлайн-дейтингу отримала нове прочитання. Сучасні українські дослідниці К. Безвіконна та В. Пантик наголошують, що процес селекції відбувається поетапно, відсіюючи невідповідних кандидатів [3, 16; 14, 182]. В контексті інтернет-знайомств ця «воронка» працює ще жорсткіше через алгоритмізацію пошуку.

Ієрархію впливу цих чинників можна представити у вигляді структури. На першому етапі діють соціологічні чинники (вік, геолокація), які часто виставляються автоматично в налаштуваннях додатку. На другому етапі вмикаються ціннісно-когнітивні чинники (схожість інтересів та переконань), і лише на глибинному рівні відбувається перевірка на чинники психологічної сумісності [33, 2710].

Схематично модель поетапної дії чинників селекції партнера відображено на рисунку 1.1.



Рисунок 1.1 – Модель фільтрів вибору шлюбного партнера (за А. Керкгоффом та К. Девісом)

Окрім фільтрації, важливу роль відіграє динаміка оцінювання партнера, описана в теорії «Стимул–Цінність–Роль» (SVR). Як показують дослідження Г. Ранзіні та співавторів, в онлайн-середовищі чинник зовнішнього стимулу (фізичної привабливості) стає гіпертрофованою: рішення про продовження спілкування приймається за частки секунди на основі фото. Проте для переходу до серйозних стосунків критично важливим є включення чинників «Цінностей» та «Ролей», де партнери узгоджують свої очікування щодо майбутньої сім'ї [33, 2705; 31, 2802].

Не менш важливими для розуміння феномену є еволюційні теорії, які пояснюють біологічні драйвери та гендерні відмінності у виборі. Згідно з класичними даними Д. Басса, чоловіки, навіть в умовах сучасного цифрового

суспільства, несвідомо продовжують орієнтуватися на візуальні маркери репродуктивного здоров'я жінки (молодість, симетрія обличчя, фізична краса). Специфіка дейтинг-додатків, де первинний контакт відбувається виключно через фото, лише каталізує цей процес, роблячи «біологічний фільтр» найбільш жорстким [24, 368].

Цю тезу суттєво доповнює новітнє дослідження Г. Ванди (2022), яке доводить, що з віком вимоги чоловіків до фізичної привабливості партнерок не знижуються, а віковий розрив між бажаним і реальним віком жінки має тенденцію до зростання [40, 115]. Більше того, автор детально описує механізм «вікової торгівлі» (age-status trade-off). Суть цієї компенсаторної стратегії полягає в тому, що чоловіки зрілого віку, усвідомлюючи зниження власної фізичної конкурентоспроможності, намагаються врівноважити це демонстрацією високого соціального статусу, кар'єрних досягнень та матеріальних ресурсів. В онлайн-анкетах це проявляється через публікацію фотографій з атрибутами розкоші (автомобілі, подорожі), які підсвідомо пропонуються як «плата» за молодість партнерки [40, 118].

Водночас, як слушно зауважує О. Столярчук, у чоловіків вікової групи 45+ дія цих біологічних та ринкових чинників часто корегується соціальним досвідом і втомою від «емоційних гойдалок». На цьому етапі актуалізується прагнення до психологічного комфорту та безпеки, що знижує вагу суто зовнішніх факторів на користь особистісних якостей жінки (передбачуваність, турбота) [17, 264].

Окремий, критично важливий пласт сучасних робіт присвячено впливу індивідуально-психологічних чинників, зокрема теорії прив'язаності, на поведінку в дейтинг-додатках. У дослідженні М. Зоріти та колег (2020) виявлено чіткі поведінкові патерни: особи з тривожним типом прив'язаності користуються додатками інтенсивніше та імпульсивніше, розглядаючи кожен «метч» (збіг) як спосіб регуляції власної самооцінки та засіб боротьби з тривогою самотності.

Натомість особи з уникаючим типом схильні до частих, але поверхневих контактів. Для них дейтинг-додатки стають ідеальним інструментом для збереження дистанції: вони можуть легко ініціювати спілкування і так само легко його обривати («гостинг»), задовольняючи потребу в увазі без ризику справжньої емоційної близькості [41, 382].

Узагальнюючи проаналізовані підходи, ми систематизували ключові теорії, що пояснюють провідні чинники вибору партнера, у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Основні теоретичні підходи до вивчення чинників вибору шлюбного партнера

Назва теорії	Представники	Ключовий чинник вибору	Механізм дії
Теорія фільтрів	А. Керкгофф, К. Девіс	Соціокультурні та когнітивні чинники	Поетапне звуження кола претендентів від соціальних ознак до психологічної сумісності
Теорія SVR	Б. Мурстейн	Чинник балансу активів	Послідовна оцінка партнера на стадіях: Стимул (зовнішність) → Цінність → Роль
Теорія комплементарних потреб	Р. Вінч	Чинник взаємодоповнення	Пошук партнера, чиї якості компенсують власні психологічні дефіцити
Еволюційна теорія	Д. Басс, Р. Тріверс	Біологічні (репродуктивні) чинники	Чоловіки орієнтуються на зовнішні маркери фертильності, жінки – на ресурсність
Теорія прив’язаності	Дж. Боулбі, М. Ейнсворт	Чинник емоційної безпеки	Відтворення дитячих патернів близькості у дорослих стосунках

Як видно з таблиці 1.1, сучасна психологія розглядає вибір партнера як інтегративний процес. Для нашого дослідження особливо цінним є

поєднання еволюційного підходу (базові інстинкти) з теорією прив'язаності, що дозволить глибше зрозуміти мотивацію чоловіків зрілого віку.

Узагальнення проаналізованих теорій дозволяє нам класифікувати основні психологічні чинники вибору партнера, необхідні для нашого дослідження, на три групи: зовнішні чинники (візуальна привабливість, вік), соціальні чинники (статус, схожість інтересів) та глибинні психологічні чинники (цінності, рольові очікування). Це дає теоретичне підґрунтя для розробки діагностичного інструментарію (анкети), який дозволить емпірично виявити, які саме із цих груп чинників є пріоритетними для чоловіків зрілого віку.

1.2 Гендерні особливості та психологічні чинники стратегій пошуку партнера: еволюційний та соціальний аспекти

Аналіз наукової літератури свідчить, що поведінка чоловіків і жінок на сайтах знайомств суттєво різниться не лише критеріями вибору, але й самою тактикою пошуку. Фундаментальним поясненням цих відмінностей є Теорія сексуальних стратегій (Sexual Strategies Theory), розроблена Д. Бассом. Згідно з нею, чоловіки еволюційно схильні до так званої «короткострокової стратегії», що характеризується прагненням до максимізації кількості партнерок і зниженим порогом вимог для сексу. В умовах дейтинг-додатків це проявляється у феномені «масового свайпінгу» (mass swiping): чоловіки схильні схвалювати значно більший відсоток анкет, ніж жінки, сподіваючись на закон великих чисел [24, 115].

Натомість жіноча стратегія, за визначенням еволюційних психологів, базується на принципі «якісної селекції». Жінки виступають у ролі своєрідних «gatekeepers» (контролерів доступу), витрачаючи більше часу на аналіз профілю кандидата. Як зазначають К. Тома та Дж. Хенкок, це породжує специфічну гендерну асиметрію в онлайн-комунікації: жінки отримують у рази більше повідомлень, ніж можуть обробити, тоді як

чоловіки часто стикаються з ігноруванням, що змушує їх вдаватися до агресивніших методів самопрезентації [38, 336].

Окремим аспектом гендерних відмінностей є стратегії самопрезентації та викривлення інформації. Дослідження Н. Еллісон показують, що брехня в анкетах має чітке гендерне забарвлення, продиктоване соціальними очікуваннями. Якщо жінки частіше занижують вагу та використовують фільтри для омолодження фото, то чоловіча стратегія deception (обману) спрямована на перебільшення зросту та соціального статусу. Чоловіки схильні публікувати застарілі фотографії, де вони виглядають більш атлетичними, або вказувати посади, які звучать престижніше за реальні, намагаючись відповідати образу «успішного добувача» [26, 420].

Проте важливо зазначити, що з віком ці стратегії зазнають трансформацій. П. Горностай вказує на пом’якшення жорстких маскулінних установок у чоловіків другої половини життя. У період зрілості (після 40–45 років) активізується архетип Аніми (за К. Юнгом), що робить чоловіків більш сентиментальними та орієнтованими на емоційну близькість, а не лише на сексуальне завоювання. К. Лазарєва наголошує, що в цьому віці стратегія «мисливця» часто змінюється на стратегію «партнера»: чоловік починає шукати жінку, яка зможе прийняти його слабкості та розділити тягар відповідальності, що суттєво відрізняє його поведінку від молодіжних патернів [7, 168; 13, 94].

Вплив цифрового середовища на описані вище стратегії є неоднозначним. З одного боку, інтернет надає можливість детально вивчити внутрішній світ людини через листування. З іншого боку, архітектура більшості дейтинг-додатків (Tinder, Badoo) побудована на механіці «свайпу», що штучно каталізує еволюційні стимули. Г. Ранзіні та співавтори доводять, що технологічний дизайн платформ змушує навіть тих чоловіків, які декларують пошук «розумної та глибокої» партнерки, на першому етапі діяти виключно як «візуали», відсіюючи анкети без професійних фотографій за долі секунди. Це явище в науці отримало назву «візуального імперативу» онлайн-знайомств [33, 2715].

Специфічним проявом чоловічої гендерної стратегії в мережі є феномен, який Д. Басс визначає як «короткостроковий репродуктивний пошук». Цифрові платформи технологічно підсилюють цю тенденцію через механізми гейміфікації: процес гортання анкет перетворюється на гру, де отримання «метчу» (співпадіння) викликає викид дофаміну, але не обов'язково веде до реального спілкування. Е. Тіммерманс зазначає, що в умовах анонімності та ілюзії «нескінченного вибору» чоловіки частіше за жінок розглядають онлайн-знайомства як інструмент для реалізації сексуальних потреб без зобов'язань (так звані «hook-ups»), потрапляючи у пастку кількісних показників [24, 115; 37, 65].

Проте ця стратегія не є статичною і зазнає суттєвих трансформацій із віком. Як зауважує О. Столярчук, для чоловіків досліджуваної групи (35–55 років) характерна глибинна переоцінка цінностей. У цьому віці вплив біологічного чинника («драйву кількості») поступово знижується, поступаючись місцем екзистенційним потребам — насамперед, подоланню самотності. Чоловіки починають усвідомлювати, що короткострокові зв'язки вимагають значних енергетичних та фінансових ресурсів, але не дають емоційного відновлення, що призводить до розчарування у стратегії «легких стосунків» [17, 160].

Саме тому у зрілому віці спостерігається зміна пріоритетності критеріїв: чоловік шукає не просто сексуальний об'єкт, а партнера, здатного забезпечити «психологічний тил». Мотивація зміщується від чинника зовнішньої привабливості до особистісних якостей (емпатії, турботливості, інтелекту). Це явище можна охарактеризувати як перехід від домінування еволюційної програми до соціально-психологічної програми партнерства [17, 162; 10, 80].

Ця вікова еволюція не є лінійною, проте має чітко виражений вектор. Якщо у ранній дорослості домінує еволюційна складова («візуальний імператив» та репродуктивний пошук), то у період зрілості (middle adulthood) крива впливу біологічних чинників йде на спад, перетинаючись із висхідною

кривою потреби в емоційній близькості та інтелектуальному партнерстві. Графічно модель трансформації пріоритетів чоловіків у виборі партнера залежно від вікового етапу відображено на рисунку 1.2.

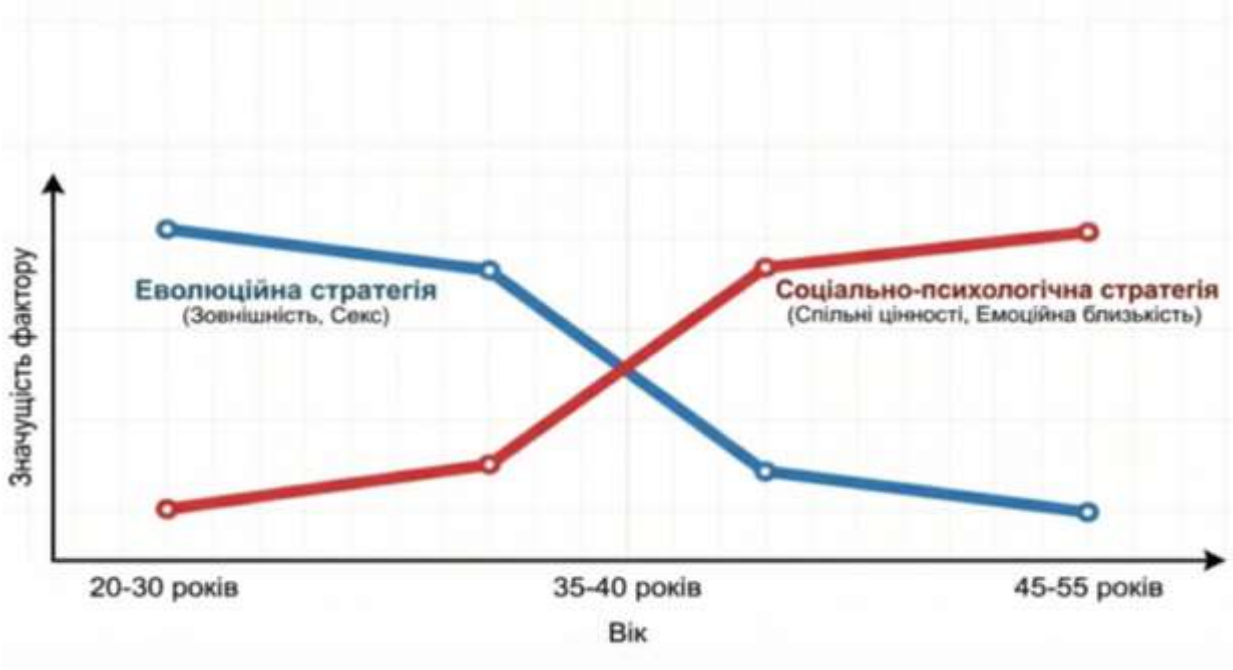


Рисунок 1.2 – Динаміка трансформації стратегій вибору партнера чоловіками залежно від віку

Жіноча стратегія в онлайн-просторі також зазнає змін, але зберігає ядро еволюційної програми «пошуку ресурсу». Навіть фінансово незалежні жінки підсвідомо звертають увагу на чинники соціального статусу в чоловічих анкетах (фото з подорожей, вказівка престижної посади, грамотність мовлення). Л. Кікінежді підкреслює, що для жінки інтелект та почуття гумору чоловіка виступають сучасними еквівалентами «здатності до виживання», сигналізуючи про перспективність партнера [10, с. 72]. В онлайн-листуванні це проявляється у тому, що жінки частіше ініціюють глибші питання на ранніх етапах, тестуючи чоловіка на надійність та адекватність.

Варто також акцентувати увагу на існуванні специфічних вікових диспропорцій, які стають очевидними саме при аналізі налаштувань пошуку в дейтинг-додатках. Емпіричні дані свідчать про те, що чоловіки зрілого віку

схильні встановлювати віковий фільтр на 5–15 років нижче власного віку, несвідомо намагаючись реалізувати еволюційну потребу в «молодшій» партнерці. Натомість жінки аналогічної вікової групи частіше орієнтовані на пошук ровесників або дещо старших партнерів, вбачаючи в цьому запоруку стабільності та ментальної зрілості. Ця розбіжність очікувань часто створює ситуацію «комунікативних ножиць», коли запити чоловіків і жінок однієї вікової когорти не перетинаються [36, 45; 40, 119].

Поглиблює цю диспропорцію розбіжність у чинниках селективної поведінки. Дослідження алгоритмів користування додатками фіксують у чоловіків переважання «експансивної стратегії»: вони схильні схвалювати (лайкати) до 60–70% анкет, що задовольняють мінімальний візуальний поріг, відкладаючи детальний аналіз особистості на момент отримання зворотного зв’язку («метчу»). Це зумовлено чинником економії когнітивних зусиль – чоловік не витрачає час на вивчення профілю жінки, яка потенційно йому не відповість. Натомість жіноча стратегія є «рестриктивною» (обмежувальною): жінки відсіюють до 80–90% профілів ще на етапі пре-контакту, використовуючи анкетні дані як фільтр безпеки та адекватності [37, 68].

Для чоловіків зрілого віку ця стратегія створює пастку «текстової сліпоти». Орієнтуючись на експансивний візуальний пошук, вони часто пропускають жінок із високою психологічною сумісністю, але менш яскравими фото, і водночас витрачають ресурс на жінок з привабливим «фасадом», але несумісними ціннісними орієнтаціями. Цей конфлікт між поведінковим чинником (звичкою швидко гортати) та мотиваційним чинником (бажанням знайти глибоку людину) є однією з головних причин низької ефективності пошуку партнера у віці 40+ [33, 2720].

Таким чином, попри спільну мету – створення стосунків, шляхи її досягнення у чоловіків та жінок мають суттві тактичні відмінності. Для систематизації виявлених особливостей та кращого розуміння специфіки саме чоловічих чинників вибору, нами розроблено порівняльну характеристику гендерних стратегій в умовах онлайн-дейтингу (таблиця 1.2, складена на основі аналізу джерел [10; 17; 24; 33]).

Таблиця 1.2 – Порівняльна характеристика чинників пошуку партнера чоловіками та жінками на платформах онлайн-знайомств

Критерій порівняння	Чоловіча стратегія (зрілий вік)	Жіноча стратегія (зрілий вік)
Домінуючий чинник вибору	Візуальний: фізична привабливість, молодість, доглянутість жінки.	Статусний/Інтелектуальний: соціальне становище, впевненість, розум, надійність.
Психологічний чинник (потреба)	Легкість у спілкуванні, відсутність тиску, емоційний комфорт, сексуальна сумісність.	Безпека, фінансова стабільність, готовність до серйозних зобов'язань, емоційна зрілість.
Поведінкові чинники в додатку	Висока активність «свайпів», ініціатива в першому повідомленні, фокус на фото.	Ретельний відбір анкет, аналіз тексту профілю, пасивне очікування ініціативи або «тестуючі» питання.
Реакція на віковий чинник	Схильність шукати партнерок молодшого віку (на 5–15 років).	Схильність шукати ровесників або старших партнерів (на 1–5 років).
«Червоні прапорці» (негативні чинники)	Наявність складних вимог у профілі жінки, «драма», меркантильність.	Неграмотність, вульгарність, відсутність чітких життєвих цілей, нав’язливість.

Гендерні стратегії пошуку партнера є складним сплавом біологічних інстинктів та соціальних чинників. Якщо для молодого віку характерна полярність (чоловіки – краса, жінки – статус), то у зрілому віці відбувається їхнє часткове зближення: чоловіки починають більше цінувати особистісні якості, а жінки стають толерантнішими до зовнішніх атрибутів успіху, фокусуючись на психологічній сумісності. Саме цей аспект трансформації чоловічого вибору ми детальніше розглянемо в наступному підрозділі, аналізуючи роль несвідомих установок.

Виявлення феномену «комунікативних ножиць» (розбіжності у вікових очікуваннях) та домінування візуального чинника у чоловіків дає нам змогу

уточнити завдання емпіричного дослідження. Зокрема, при розробці анкети необхідно включити питання, які перевірять: чи дійсно чоловіки зрілого віку готові будувати стосунки з молодшими жінками (на яких вони реагують візуально), чи все ж таки для довготривалих стосунків вони обирають ровесниць, керуючись чинником спільності інтересів та ментальної зрілості.

1.3 Роль несвідомих установок та батьківських сценаріїв у формуванні образу партнера

Аналіз чинників вибору шлюбного партнера був би неповним без урахування глибинних, несвідомих механізмів, які часто виявляються сильнішими за будь-які раціональні критерії чи соціальні моди. У психологічній науці загальновизнаним є факт, що "любовна карта" (термін Дж. Мані), тобто образ ідеального партнера, формується задовго до першого побачення – ще у дитячому віці, під впливом стосунків із батьками. Класичний психоаналіз (З. Фрейд) постулює, що вибір партнера часто є несвідомою спробою відтворити або переписати сценарій стосунків із батьками протилежної статі. Для чоловіків фігура матері стає первинним прототипом Жінки, риси якої (зовнішність, тембр голосу, модель турботи) стають несвідомими чинниками відбору потенційних партнерок [7, 88].

Ерік Берн, засновник транзактного аналізу, розширив це розуміння через поняття "життєвого сценарію". Згідно з його теорією, чоловік може несвідомо реалізовувати один із двох базових сценаріїв вибору: "пошук подібності" (партнерка має бути як мама – дбайлива, контролююча) або "сценарій антитези" (партнерка має бути повною протилежністю матері – наприклад, розкута та незалежна, якщо мати була суворою і стриманою). В умовах онлайн-знайомств це проявляється у специфічній реакції на певні тригери в анкетах жінок: одних чоловіків приваблюють фотографії, що демонструють домашній затишок, інших – провокативні та зухвалі образи, що сигналізують про розрив із батьківськими заборонами [4, 156].

Особливе значення для чоловіків зрілого віку набуває чинник проекції архетипів, описаний К. Г. Юнгом. Центральним поняттям тут є Аніма – несвідома жіноча частина чоловічої психіки, яка відповідає за емоційність, інтуїцію та здатність до близькості. У чоловіків, які досягли соціального успіху (що є типовим для зрілого віку), часто спостерігається гіпертрофований розвиток Персони (соціальної маски) на шкоду контакту з власними почуттями. Чим жорсткішою є маскулінна «броня» чоловіка в реальному житті, тим більш архаїчною та вимогливою є його внутрішня Аніма [21, 235].

На сайтах знайомств це пояснює поширений парадокс: раціональні, стримані бізнесмени миттєво закохуються у жінок, які є повною протилежністю їхньому способу життя – надемоційних, інфантильних або навіть істероїдних. Така жінка стає «контейнером» для витіснених почуттів чоловіка, створюючи ілюзію психологічної цілісності, хоча на рівні свідомих чинників («фільтрів», про які йшлося у п. 1.1) вона може здаватися абсолютно невідповідною. Віртуальний простір значно полегшує цей процес, оскільки статична анкета дозволяє спроектувати на незнайомку будь-який ідеалізований образ Аніми, ігноруючи реальність [11, 48].

Також не можна ігнорувати вплив чинника «незавершеної сепарації», який у період кризи середнього віку часто загострюється, актуалізуючи дитячі травми. Якщо чоловік свого часу не пройшов повноцінну емоційну сепарацію від матері, у стосунках із жінками він несвідомо коливатиметься між двома полюсами: пошуком злиття та страхом поглинання. З одного боку, такий чоловік шукає не рівноправну особистість, а функціональний об'єкт для опіки («Материнську фігуру»), яка забезпечить безумовне прийняття та побутовий комфорт. У цифровому середовищі це проявляється у пошуку жінок, які в описі профілю акцентують на «традиційних цінностях», готовності «служити» та «дбати», що задовольняє інфантильну потребу чоловіка у безпеці [3, 19].

З іншого боку, страх бути «поглинутим» жіночою фігурою (як це робила контролююча матір) змушує чоловіків обирати стратегію уникнення близькості. Онлайн-формат стає для них ідеальним захисним механізмом: він дозволяє отримувати емоційний ресурс через листування, але тримати безпечну дистанцію, уникаючи реальної відповідальності та ризику втрати автономії. Т. Титаренко наголошує, що така амбівалентність є маркером непропрацьованої вікової кризи [18, 105].

Щоб чітко розмежувати, як ці несвідомі потяги конфліктують або взаємодіють зі свідомими намірами чоловіків при пошуку онлайн, було розроблено порівняльну таблицю рівнів мотивації (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3 – Співвідношення свідомих та несвідомих чинників вибору партнера чоловіками зрілого віку

Рівень вибору	**Джерело формування чинника**	**Типові критерії в анкеті (Свідоме)**	**Реальний об'єкт вибору (Несвідоме)**
Раціональний (Свідомий)	Соціальні норми, логіка, досвід.	"Шукаю розумну, самодостатню жінку, партнера, друга".	Жінка, яка відповідає соціальному статусу та інтересам.
Сценарний (Несвідомий)	Стосунки з матір'ю (Е. Берн).	"Ціную затишок, домашню їжу, турботу".	"Материнська фігура" (гіперопіка) або "Анти-мама" (бунтарка).
Рівень вибору	Джерело формування чинника	Типові критерії в анкеті (Свідоме)	Реальний об'єкт вибору (Несвідоме)
Архетипічний (Глибинний)	Проекція Аніми (К. Юнг).	"Хочу знайти ту, з ким буде 'іскра', хімія".	Жінка, яка втілює витіснені емоційні якості самого чоловіка.
Дефіцитарний (Компенсаторний)	Незадоволені потреби (Р. Вінч).	"Шукаю веселу, легку на підйом".	Жінка, яка компенсує власну депресивність або пасивність чоловіка.

Аналізуючи взаємодію вищезазначених груп чинників, можна дійти висновку, що структура вибору партнера чоловіками зрілого віку нагадує модель айсберга. У специфічних умовах онлайн-дейтингу «надводною частиною» виступають декларовані чинники: налаштування фільтрів пошуку (вік 25–35 років, зріст, наявність дітей) та раціональна оцінка анкети. Проте, як зазначають психоаналітики, основна маса мотивації – до 90% – знаходиться у «підводній частині». Проте, як показує аналіз, реальне рішення про «лайк» чи початок листування приймається під тиском «підводної частини» – прихованих психологічних чинників, специфічних саме для вікового періоду 35–55 років [21, 230].

Саме в цій зоні знаходяться чинники компенсації вікової кризи: наприклад, несвідоме прагнення чоловіка через стосунки з набагато молодшою жінкою заперечити власне старіння (страх смерті) або підтвердити свою маскулінну спроможність. Це пояснює феномен когнітивного дисонансу, поширений серед користувачів цієї групи: на рівні свідомих чинників чоловік декларує пошук «серйозної ровесниці для шлюбу», але під впливом несвідомих чинників (сценарних програм) систематично обирає емоційно нестабільних або інфантильних партнерок, відтворюючи травматичні патерни минулого. В. Губін визначає це як конфлікт між «паспортним» та «психологічним» віком [8, 79].

Візуалізація цієї ієрархії чинників дозволяє зрозуміти природу помилкових виборів. В умовах цифрового середовища чоловіку легко контролювати «верхівку» (змінити налаштування пошуку), але вкрай важко відслідкувати вплив глибинних чинників (страху самотності чи потреби в гіперопіці), які насправді керують його пальцем під час свайпання. Графічно структуру чинників вибору саме для досліджуваної категорії чоловіків відображено на рисунку 1.3.



Рисунок 1.3 – Структура психологічних чинників вибору партнера чоловіками зрілого віку («Модель айсберга»)

Розуміння того, що реальний вибір часто суперечить декларованим намірам через дію глибинних чинників, є критично важливим для нашого дослідження. Це вказує на те, що при аналізі проблеми не можна обмежуватися лише загальними класифікаціями. Необхідно детально розглянути, як саме вікові особливості (криза середини життя) та попередній досвід трансформують ці чинники у конкретні стратегії поведінки, чому і буде присвячений наступний розділ роботи.

У першому розділі здійснено теоретичний аналіз проблеми та встановлено, що вибір шлюбного партнера в онлайн-просторі є складним процесом, детермінованим ієрархічною системою психологічних чинників.

Узагальнення теоретичних підходів дозволило визначити основні групи чинників: біологічні (орієнтація на візуальні маркери здоров'я), соціокультурні (статус, спільність інтересів) та індивідуально-психологічні (тип прив'язаності, сценарії). Для чоловіків зрілого віку характерним є поступове зниження значущості біологічних чинників на користь чинників психологічної сумісності, хоча цей процес часто блокується регресивними захисними механізмами [5, 38; 17, 165].

З’ясовано, що цифрове середовище (сайти знайомств) виступає не нейтральним тлом, а активним чинником впливу: візуалізація та гейміфікація інтерфейсу часто штучно підсилюють роль зовнішності, формуючи так званий «візуальний імператив». Це створює внутрішній конфлікт із глибинною потребою чоловіків у стабільних стосунках, перетворюючи пошук партнера на безкінечний процес перебору варіантів («choice overload») [33, 2715; 39, 1480].

Встановлено, що значна частина мотивації чоловіків зрілого віку зумовлена несвідомими чинниками (компенсація вікової кризи, незавершені батьківські сценарії), які формують «підводну частину» вибору і часто суперечать свідомим налаштуванням пошуку.

Проведений аналіз дає теоретичне підґрунтя для переходу до другого розділу, в якому ми детально розглянемо психологічні особливості саме чоловіків зрілого віку та специфіку їхньої самопрезентації й комунікації в інтернеті.

РОЗДІЛ 2
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОШУКУ ПАРТНЕРА ЧОЛОВІКАМИ ЗРІЛОГО ВІКУ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРІ

2.1 Психологічна характеристика чоловіків зрілого віку: трансформація ціннісно-смислової сфери

Психологічний профіль чоловіка зрілого віку (35–55 років), який є активним користувачем дейтинг-платформ, суттєво відрізняється від портрета молодого користувача. Головним чинником, що визначає специфіку його пошуку, є феномен розбіжності між хронологічним та психологічним віком. Як зазначає О. Столярчук, чоловіки цієї групи часто мають «заморожене» самосприйняття на рівні 30–35 років, що породжує ілюзію безмежності часу та збереження високого ресурсу. Цей чинник суб'єктивної молодості вступає у конфлікт з об'єктивною реальністю старіння, змушуючи чоловіка несвідомо уникати ровесниць, які виступають «дзеркалом» його власного віку, та орієнтуватися на значно молодших жінок як на засіб психологічного «омолодження» [17, 158].

Другою характерною рисою є стан емоційного вигорання або втоми від соціальних перегонів. Якщо у ранній дорослості домінувала мотивація завоювання та пристрасті, то у зрілому віці на перший план виходить чинник ресурсозбереження. За даними Л. Кікінежді, чоловік 40+ часто розглядає стосунки не як простір для інвестицій (емоційних, фінансових), а як зону відновлення («тиху гавань»). Це формує специфічний запит до партнерки: ключовим критерієм стає не стільки «іскра», скільки «відсутність проблем» (drama-free interactions). Жінка несвідомо оцінюється за шкалою енергетичної наповненості: чи буде вона ресурсом, чи додатковим навантаженням [10, 145].

Критично важливим є чинник травматичного досвіду. Більшість чоловіків цієї вибірки мають за плечима досвід розлучень або болісних розривів, що формує у них «набуту обережність». Е. Берн описував це як перехід від відкритих ігор до захисних сценаріїв. На практиці це проявляється у гіпертрофованій підозрілості: чоловіки ретельно сканують анкети та перші повідомлення жінок на предмет «червоних прапорців» (меркантильності, спроб маніпуляції, бажання одружитися заради статусу). Цей чинник недовіри часто блокує розвиток стосунків навіть при взаємній симпатії, перетворюючи пошук на безкінечну перевірку кандидаток [4, 182].

Також трансформації зазнає чинник самоцінності. Криза середини життя актуалізує потребу у підтвердженні власної маскулінності, яка може похитнутися через вікові зміни або кар'єрні плато. У цьому контексті дейтинг-додаток перетворюється з інструменту пошуку пари на інструмент нарцисичної регуляції. Кількість лайків від молодих привабливих жінок стає для чоловіка маркером його соціальної ваги. Це призводить до формування специфічної стратегії «колекціонування уваги», коли сам процес отримання підтвердження своєї значущості стає важливішим за реальну зустріч [17, 165; 11, 104].

Ще однією специфічною рисою психологічного портрета чоловіка зрілого віку є чинник ригідності звичок (rigid habits), який вступає у конфлікт із потребою у близкості. На відміну від молоді, яка легко адаптується до змін, чоловік у віці 35–55 років вже має сформований побут, фінансову стабільність та усталений графік життя. Згідно з дослідженнями М. Зоріти, це формує так званий «парадокс автономії»: чоловік декларує бажання створити сім'ю, але на несвідомому рівні саботує будь-які стосунки, що загрожують його особистому простору чи звичкам. В онлайн-спілкуванні це проявляється через чинник дистанціювання: довгі переписки без зустрічей, уникнення розмов про спільне майбутнє або вибір жінок з інших міст, що дозволяє зберігати ілюзію стосунків без втрати комфорту холостяцького життя [41, 385].

Суттєвим викривленням у самосприйнятті чоловіків цієї групи є дія чинника «ілюзорної ліквідності» на шлюбному ринку. Т. Пронк зазначає, що алгоритми дейтинг-додатків часто створюють у чоловіків зрілого віку хибне відчуття надмірної затребуваності (через лайки від ботів, шахраїв або жінок, що шукають спонсорства). Це призводить до необґрунтованого зростання рівня домагань: чоловік із середніми зовнішніми та фінансовими даними починає претендувати на партнерок модельної зовнішності, ігноруючи реальні шанси на сумісність. Цей когнітивний чинник блокує можливість побудови рівноправних стосунків, оскільки будь-яка реальна жінка завжди програватиме віртуальному ідеалу, який чоловік «нафантазував» на основі легких перемог у додатку [32, 394].

Також варто виділити специфічний для цього віку чинник сексуальної тривожності. За даними Г. Ранзіні, чоловіки зрілого віку часто переживають прихований страх сексуальної невдачі, який намагаються компенсувати через гіпертрофовані вимоги до зовнішності партнерки. Обираючи молоду жінку («трофей»), чоловік намагається отримати зовнішнє підтвердження своєї вітальності. Однак, як тільки стосунки переходять у фазу реальної близькості, вмикається чинник захисту: страх не відповідати очікуванням молодої партнерки змушує чоловіка повертатися до пошуку ровесниць, з якими він почувається безпечніше. Ця амбівалентність (хочу молоду для статусу, але ровесницю для спокою) є головним внутрішнім конфліктом даної вікової групи [33, 2720].

Узагальнюючи виявлені психологічні особливості, можна стверджувати, що система чинників вибору партнера у зрілому віці зазнає докорінної архітектонічної перебудови. Якщо у період ранньої дорослості домінуючим драйвером виступав біологічний імпульс (сексуальний потяг), який міг компенсувати будь-які психологічні незручності, то у віці 35–55 років формується принципово інша, ієрархічна структура потреб. Фундаментом цієї піраміди стають чинники безпеки (психологічної, побутової, емоційної). Це означає, що потреба у «збереженні енергії» та

уникненні стресу («драми») стає базовим фільтром: чоловік просто не розглядає жінку як партнерку, якщо вона порушує його відчуття стабільності, навіть за наявності високої зовнішньої привабливості. Лише на цей безпечний фундамент згодом надбудовуються біологічні чинники (сексуальність) та соціально-ціннісні чинники (спільність інтересів) [17, 160].

Графічно цю специфічну вікову ієрархію, де базові вітальні потреби поступаються місцем потребам у комфорті, відображено на рисунку 2.1.



Рисунок 2.1 – Ієрархія потреб та психологічних чинників вибору партнера чоловіками зрілого віку (модифікована модель)

Як видно з рисунка 2.1, чинник «відсутності тиску» (чинник безпеки та комфорту) виступає своєрідним «гейткіпером» (воротарем) у стосунках. Для чоловіка зрілого віку він є пріоритетнішим навіть за спільність інтересів чи інтелектуальну відповідність. Це пояснює поширений феномен, коли

чоловіки розривають стосунки з яскравими, цікавими, але емоційно нестабільними жінками на користь більш прогнозованих партнерок. Психологічний комфорт у цьому віці стає синонімом любові, а здатність жінки не порушувати особисті кордони («ригідні звички») цінується вище, ніж її зовнішні дані [1, 15].

Розуміння виявлених феноменів — зокрема, домінування чинників безпеки над біологічними, ригідності звичок та ілюзії затребуваності — дозволяє нам сформувати чіткі гіпотези для емпіричного дослідження. По-перше, ми плануємо перевірити, чи існує кореляція між рівнем особистісної тривожності чоловіка та його вимогами до зовнішності жінки (гіпотеза про компенсацію), про яку згадують у своїх працях М. Зоріта та колеги [41, 386]. По-друге, це дає підстави включити в анкету питання-пастки, щоб з'ясувати: що обере респондент у ситуації вимушеного вибору — «яскраву молоду жінку з непередбачуваним характером» чи «спокійну ровесницю зі схожим побутом». Відповідь на це питання дозволить відокремити декларативні цінності від реальних чинників вибору.

2.2 Специфіка самопрезентації та комунікації на платформах онлайн-знайомств: ілюзії та реальність

Специфіка онлайн-середовища створює унікальні умови для конструювання власного образу, який часто суттєво відрізняється від реальної особистості. Для чоловіків зрілого віку цей процес детермінується дією чинника компенсації: усвідомлюючи зниження своєї конкурентоспроможності у порівнянні з молодшими чоловіками (у площині фізичної привабливості), вони вдаються до стратегічного управління враженням. Як зазначають дослідники К. Тома та Дж. Хенкок, чоловіки частіше за жінок схильні до викривлення об'єктивних даних в анкеті, зокрема завищення зросту та соціального статусу. Ця брехня часто не є зловмисною, а виступає захисним механізмом, покликаним подолати «візуальний бар'єр» та отримати шанс на комунікацію [38, 340].

Психологічним підґрунтям такої самопрезентації є феномен «майбутнього ідеального Я» (Future Ideal Self), описаний Н. Еллісон. Чоловік 45–50 років часто завантажує фотографії 5–7 річної давнини не лише щоб ввести в оману, а тому, що щиро ідентифікує себе з цим образом. Діє когнітивний чинник «затуманеного дзеркала» (foggy mirror effect): користувач ігнорує власні вікові зміни (зайву вагу, зморшки), сприймаючи їх як тимчасові, і презентує себе в анкеті таким, яким він планує стати «з понеділка» (спортивним, активним мандрівником). Це створює прірву між віртуальним образом «альфа-самця» та реальною людиною, яка приходить на побачення, що неминуче призводить до розчарування партнерки [26, 420].

У комунікативній площині для чоловіків зрілого віку характерним є домінування чинника прагматизму. Якщо молоді користувачі схильні до флірту та ігрової комунікації, то чоловіки зрілого віку, обтяжені дефіцитом часу та «втомою від вибору», часто переходять до тактики «співбесіди». За даними О. Столярчук, це проявляється у надмірній прямолінійності запитань на ранніх етапах («Яка мета знайомства?», «Чи є діти?», «Чи готова до переїзду?»). Такий стиль спілкування, продиктований чинником економії ресурсу, часто сприймається жінками як емоційна сухість або споживацьке ставлення, хоча суб'єктивно чоловіком він розцінюється як чесність та серйозність намірів [17, 170].

Окремої уваги заслуговує вербальний аспект самопрезентації, де діє чинник емоційної некомпетентності (алекситимії). За даними Н. Еллісон, чоловіки зрілого віку часто відчувають труднощі з описом власного внутрішнього світу, тому вдаються до використання безпечних кліше («добрий», «з почуттям гумору», «адекватний»). Особливо показовим є поширення в анкетах фрази «без драми» (no drama), яка виступає захисним чинником негативної селекції. Психологічно це сигналізує не про стабільність чоловіка, а про його невирішені травми минулого та нездатність контейнувати жіночі емоції. Виникає парадокс: декларуючи пошук «глибоких стосунків», чоловік через такі текстові маркери несвідомо

відштовхує емоційно зрілих жінок, які зчитують це як заборону на прояв почуттів [26, 425].

Для систематизації розбіжностей між тим, що чоловіки транслюють (Ілюзія), і тим, що приховано за цим фасадом (Реальність), розроблено порівняльну таблицю (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Типові стратегії викривлення самопрезентації чоловіками зрілого віку на сайтах знайомств: ілюзії та психологічні чинники (складено на основі аналізу джерел [38; 26; 17])

Об'єкт самопрезентації	**Типова ілюзія в анкеті (Декларація)**	**Психологічний чинник (Причина)**	**Реальність (Прихований зміст)**
Вік та Зовнішність	Фотографії 5-7 річної давнини, активний спорт	Чинник «Затуманеного дзеркала»: заперечення старіння, ідентифікація з образом "Я-минулого"	Невідповідність реальної фізичної форми, прихована невпевненість у собі
Мета знайомства	"Шукаю серйозні стосунки", "Створення сім'ї"	Чинник соціальної бажаності: прагнення відповідати очікуванням соціуму	Страх втрати свободи, неготовність до реальних зобов'язань (уникнення)
Вимоги до партнера	"Без проблем", "Легка у спілкуванні", "Позитивна"	Чинник ресурсозбереження: втома від емоційних навантажень	Пошук жінки-функції (емоційного обслуговування), нездатність вирішувати конфлікти
Об'єкт самопрезентації	Типова ілюзія в анкеті (Декларація)	Психологічний чинник (Причина)	Реальність (Прихований зміст)

Продовження таблиці 2.1

Минулий досвід	"Минуле в минулому", "Все складно".	Чинник витіснення травми: небажання аналізувати помилки.	Наявність незавершених стосунків або сильна образа на колишню дружину.
Статус	Акцент на незалежності, свободі.	Чинник компенсації: страх здатися слабким або залежним.	Потреба у піклуванні та "материнській фігурі", замаскована під автономію.

Виявлення цих розбіжностей дає нам інструментарій для інтерпретації результатів емпіричного дослідження. Ми розуміємо, що відповіді респондентів в анкеті можуть бути викривлені дією чинника соціальної бажаності. Тому при розробці опитувальника (Розділ 3) необхідно використовувати проективні питання або шкали брехні, щоб з'ясувати, що насправді стоїть за декларацією «готовності до шлюбу» – реальний намір чи лише соціально схвалювана маска.

2.3 Вплив попереднього шлюбного досвіду на критерії вибору нового партнера

Для чоловіків зрілого віку, переважна більшість яких має досвід розлучень або тривалих стосунків, процес вибору партнера перестає бути «пошуком ідеалу» і трансформується у «пошук з урахуванням помилок». Визначальним тут стає чинник порівняльного контрасту (contrast effect), детально описаний дослідниками повторних шлюбів Л. Ганонгом та М. Коулман. Згідно з їхніми даними, чоловіки схильні формувати критерії вибору за принципом «від супротивного»: якщо попередня дружина була емоційно експресивною та домінуючою, то у новій партнерці чоловік

несвідомо шукатиме спокій та підлеглість, навіть якщо це суперечить його справжньому темпераменту. Цей негативний фільтр часто призводить до «ефекту маятника», коли чоловік обирає жінку, з якою йому нудно, лише тому, що вона не створює тих проблем, які були у попередньому шлюбі [28, 68].

Суттєву роль відіграє чинник трансформації інституту шлюбу. Як зазначають С. Сасслер та Д. Ліхтер, чоловіки зрілого віку після болісного розлучення часто втрачають довіру до офіційної реєстрації стосунків. У їхній мотиваційній сфері формується установка на когабітацію (спільне проживання без шлюбу) як пріоритетну форму партнерства. В онлайн-анкетах це проявляється через уникнення графи «мета знайомства – шлюб» або використання формулювань «стосунки без зобов'язань». Цей чинник уникнення юридичної відповідальності є захисною реакцією на попередні майнові та емоційні втрати, що суттєво звужує коло потенційних партнерок, відсіюючи жінок, налаштованих на традиційну сім'ю [34, 45].

Окремим блоком стоять чинники батьківських зобов'язань. Наявність дітей від попереднього шлюбу створює специфічну конфігурацію вибору, яку Л. Ганонг називає «пакетною угодою» (package deal). Чоловік 40+ часто оцінює нову жінку не лише як кохану, а і як потенційну мачуху (або, навпаки, як жінку, яка не повинна заважати його стосункам з дітьми). Тут виникає конфлікт ресурсів: чоловік підсвідомо шукає партнерку, яка не вимагатиме від нього народження спільних дітей (оскільки він вже реалізував батьківську програму) та з розумінням поставиться до витрат на його попередню сім'ю. Жінки, які в анкетах акцентують на бажанні народити дитину, часто відсіюються таким чоловіком через дію чинника ресурсозбереження [28, 112].

Також попередній досвід активує чинник фінансової настороженості. Після проходження процедури поділу майна чоловіки зрілого віку стають надчутливими до будь-яких маркерів «меркантильності» в поведінці жінок. Дослідження показують, що навіть заможні чоловіки на сайтах знайомств

можуть навмисно занижувати свій статус або влаштовувати «перевірки» (наприклад, пропонуючи розділити рахунок на побаченні), щоб переконатися, що жінку цікавить він, а не його гаманець. Ця гіпертрофована підозрілість стає бар'єром для формування довіри і часто призводить до помилкової інтерпретації природного жіночого запиту на безпеку як жадібності [34, 52].

Окрім раціональних фільтрів, попередній шлюбний досвід формує стійкий чинник емоційного порівняння (social comparison factor). Чоловіки зрілого віку, спілкуючись з новими кандидатками онлайн, несвідомо проводять постійну паралель із «образом колишньої дружини». Як зазначає О. Столярчук [7], цей процес може протікати за двома сценаріями: «пошук дубліката» (якщо шлюб був щасливим, але завершився, наприклад, через смерть дружини) або «пошук антипода» (якщо розлучення було конфліктним). У другому, більш поширеному випадку, будь-яка схожість нової знайомої з колишньою партнеркою (навіть у дрібницях: ім'я, професія, манера листування) діє як тригер, що миттєво блокує інтерес, незалежно від реальних якостей жінки [17, 175].

Суттєвим наслідком пережитого розлучення стає феномен «набутої недовіри». Згідно з дослідженнями особливостей повторних шлюбів Н. Семенової, чоловіки, які зіштовхнулися зі зрадою або ініціативою розриву з боку жінки, формують уникаючий тип поведінки в онлайн-просторі. Це проявляється у стратегії «превентивного відкидання»: чоловік схильний припиняти комунікацію при найменшому натяку на тиск або нещирість, діючи за принципом «краще залишитися самому, ніж знову бути ошуканим». Така гіпертрофована обережність часто інтерпретується жінками як незацікавленість, хоча насправді вона є захисним механізмом травмованої психіки [28, 88; 16, 136].

Вплив минулого досвіду також простежується у трансформації сексуальних пріоритетів. Д. Басс вказує, що якщо у попередньому шлюбі чоловік відчував дефіцит сексуальної активності або емоційного прийняття,

то при виборі нової партнерки відбувається компенсаторна гіперсексуалізація пошуку. В анкетах такий чоловік фокусується виключно на візуальних маркерах сексуальної розкутості, ігноруючи особистісну несумісність. Це спроба «добрати» те, чого бракувало роками, проте така стратегія часто призводить до формування короткострокових, поверхневих зв'язків замість бажаних стабільних стосунків [24, 210].

Ще одним специфічним чинником, породженим досвідом самостійного життя після розлучення, є конфлікт автономії. Чоловіки зрілого віку, які вже адаптувалися до холостяцького побуту, часто відчувають амбівалентність: вони прагнуть близькості, але водночас бояться втрати власного суверенітету. С. Сасслер та Д. Ліхтер визначають це як «страх повторного поглинання». В онлайн-діалогах це проявляється через жорстке відстоювання особистих кордонів (наприклад, небажання змінювати графік життя заради побачень), що створює бар'єр для побудови емоційної прив'язаності з новою партнеркою [34, 48].

Візуалізувати механізм, за яким негативний досвід минулого відсіює потенційних партнерок, можна за допомогою схеми «фільтрів», що діють у свідомості розлученого чоловіка (рисунок 2.2).

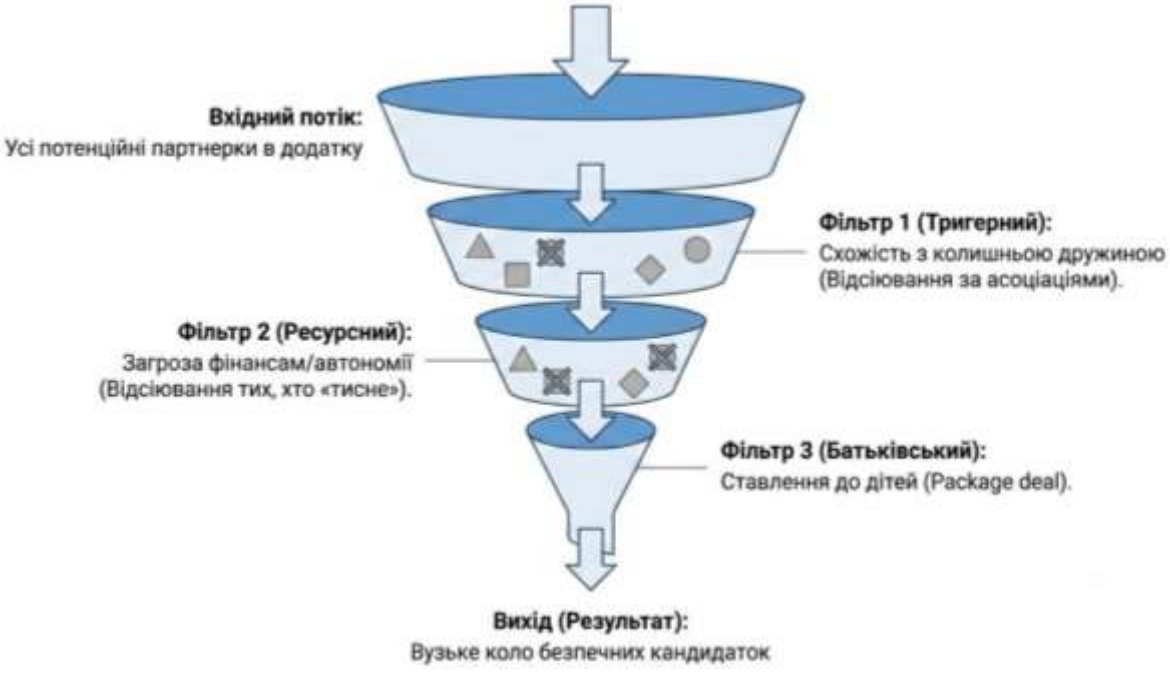


Рисунок 2.2 – Модель впливу травматичного досвіду попередніх стосунків на селекцію партнера («Ефект негативного фільтру»)

Як видно з наведеної моделі, попередній травматичний досвід діє як система запобіжників. Якщо у молодому віці чоловік налаштований на експансію (розширення кола контактів), то після невдалого шлюбу його стратегія змінюється на селективну оборону. Чинники захисту (уникнення болю, контроль кордонів) стають пріоритетними, що часто призводить до парадоксальної ситуації в онлайн-пошуку: чоловік свідомо шукає близькість, але несвідомо відфільтровує саме тих жінок, які здатні її дати, сприймаючи емоційну відкритість як загрозу.

Окремою категорією, яка потребує диференційованого підходу, є чоловіки-вдівці. На відміну від розлучених, чия стратегія будується на чиннику контрасту («аби не така, як колишня»), вдівці часто керуються чинником ідеалізації (sanctification). Л. Ганонг та М. Коулман описують це як феномен «заміщення»: чоловік шукає в онлайн-анкетах жінку, яка б максимально нагадувала померлу дружину (зовнішністю, характером, навіть ім'ям). В умовах цифрового дейтингу це створює жорсткі, часто неусвідомлювані рамки: кандидатці доводиться конкурувати з ідеалізованим «привидом», що практично унеможливлює побудову автентичних стосунків, оскільки чоловік шукає не нову особистість, а «репліку» минулого щастя [28, 115].

Суттєво модифікує критерії вибору і наявність дітей, які проживають разом із батьком. У цьому випадку активується інструментальний чинник вибору: жінка оцінюється крізь призму її потенційної ролі мачухи. Як зазначають дослідники, чоловіки зрілого віку в такій ситуації схильні звертати увагу на специфічні маркери в профілях жінок: наявність власних дітей, педагогічна професія або фото з тваринами, що інтерпретується як здатність до турботи. Романтичний компонент відходить на другий план, поступаючись місцем прагматичному запиту на жінку-функцію, яка допоможе відновити порушену структуру сімейної системи [28, 150].

Водночас, вплив попереднього досвіду проявляється у феномені «прискореного зближення», характерному саме для чоловіків. О. Столярчук

вказує, що чоловіки важче переносять самотність у побутовому плані, ніж жінки, тому після розлучення вони швидше ініціюють нові пошуки (так звана «серійна моногамія»). В онлайн-просторі це проявляється через чинник імпульсивності: прагнення якнайшвидше заповнити «вакантне місце» дружини призводить до зниження критичності вибору. Чоловік може ігнорувати очевидну несумісність цінностей заради швидкого відновлення звичного статусу «сімейної людини», що є поширеною помилкою ремар'яжних стратегій [17, 180].

Не менш важливим є вплив чинника соціального оточення (дітей від першого шлюбу, батьків, друзів), який у зрілому віці діє сильніше, ніж у молодості. Якщо юнак обирає дівчину, часто бунтуючи проти думки оточення, то зрілий чоловік, навчений досвідом помилок, схильний шукати соціальну валідизацію свого вибору. Дослідження показують, що страх осуду з боку дорослих дітей («Вона тобі не пара», «Вона хоче твоїх грошей») змушує чоловіків приховувати онлайн-знайомства або обирати максимально консервативні, «безпечні» варіанти партнерок, блокуючи власні емоційні імпульси [34, 58].

Щоб чітко розмежувати, як саме тип попереднього досвіду (розлучення чи вдівство) змінює стратегію поведінки чоловіка на сайті знайомств, ми систематизували ці відмінності у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 Порівняльна характеристика стратегій онлайн-пошуку партнера чоловіками залежно від типу попереднього шлюбного досвіду

Критерій порівняння	Стратегія розлученого чоловіка	Стратегія чоловіка-вдівця
Домінуючий психологічний чинник	Чинник контрасту: «Пошук антипода» (протилежності колишній дружині).	Чинник заміщення: «Пошук двійника» (схожості з померлою дружиною).
Ставлення до шлюбу	Скептичне, орієнтація на когабітацію (спільне проживання), страх юридичних зобов'язань.	Позитивне, орієнтація на офіційний шлюб як спосіб відновлення втраченої стабільності.

Продовження таблиці 2.2

Реакція на "недоліки" жінки	Гіперчутливість, підозрілість, швидкий розрив контакту (страх повторення травми).	Толерантність, але за умови, що жінка не намагається конкурувати з пам'яттю про дружину.
Поведінка в додатку	Активний перебір варіантів, тестування жінок на меркантильність («перевірки»).	Пасивний пошук, фокус на жінках з традиційними сімейними цінностями.

Окрім соціальних та емоційних аспектів, попередній досвід суттєво впливає на інтимну сферу, активуючи чинник сексуальної тривожності (sexual performance anxiety). Чоловіки зрілого віку, які тривалий час перебували у моногамному шлюбі, часто відчувають страх невідповідності очікуванням нової партнерки. Згідно з еволюційною теорією Д. Басса, цей страх посилюється конкуренцією з молодшими чоловіками. В онлайн-комунікації це призводить до специфічної девіації: чоловік може вести активне листування на інтимні теми (секстинг), демонструючи віртуальну розкутість, але свідомо ухилятися від реальних зустрічей. Така поведінка є не проявом розбещеності, а захисною реакцією на страх фіаско, сформований втратою звичної сексуальної рутини попереднього шлюбу [24, 118].

Накопичення негативного досвіду формує так званий «ефект емоційного багажу», який у зрілому віці трансформується з метафори у реальний фільтруючий чинник. Л. Ганонг зауважує, що кожен попередній розрив знижує поріг толерантності до недоліків партнера. Якщо в юності чоловік готовий «працювати над стосунками», то у віці 40+ діє установка на «готовий результат». В анкетах це проявляється через ультимативні вимоги («не турбувати, якщо...»), які жінками сприймаються як агресія. Насправді ж це спроба чоловіка зекономити психологічний ресурс, який був вичерпаний у попередніх життєвих кризах [28, 205].

Важливо зазначити, що цифрове середовище дозволяє тимчасово маскувати наявність цього досвіду, створюючи ілюзію «чистого аркуша».

Проте, як показують дослідження С. Сасслер, ця анонімність часто грає проти самого користувача. Приховуючи факти про наявність дітей чи складні стосунки з колишньою дружиною на етапі онлайн-знайомства, чоловік створює чинник відкладеного розчарування. Коли правда відкривається (а це неминуче при переході в офлайн), це руйнує довіру значно сильніше, ніж якби ці факти були озвучені одразу. Таким чином, стратегія замовчування минулого, хоч і здається чоловікові виграшною тактикою самопрезентації, стратегічно є програшною [34, 42].

Підсумовуючи вплив попереднього досвіду, можна стверджувати, що для чоловіків зрілого віку вибір нового партнера перестає бути автономним актом. Це завжди ремар’яжна стратегія, обтяжена системою порівнянь, страхів та зобов'язань перед попередньою сім'єю. Успішність нового вибору залежить не стільки від якостей нової жінки, скільки від того, наскільки чоловік пропрацював травми минулого і чи здатен він не проектувати образ «колишньої» на нову знайому.

Отже, у другому розділі здійснено глибокий психологічний аналіз особливостей пошуку партнера чоловіками зрілого віку (35–55 років) та з'ясовано специфіку їхньої поведінки в інтернет-просторі.

Встановлено, що психологічний портрет користувача цієї вікової групи формується під впливом кризи середини життя та конфлікту між хронологічним і психологічним віком. Визначено, що ключовим мотиваційним чинником стає потреба у ресурсозбереженні та безпеці («відсутність напруги»), яка у зрілому віці домінує навіть над біологічним потягом. Ієрархія потреб трансформується: фундаментом вибору стає психологічний комфорт, на який надбудовуються сексуальні та соціальні запити [17, 160].

Виявлено, що специфіка самопрезентації чоловіків зрілого віку характеризується дією чинників компенсації та «затуманеного дзеркала». Прагнення приховати вікові зміни та відповідати соціальним очікуванням призводить до створення ідеалізованих профілів (Future Ideal Self), що

породжує розрив між віртуальним образом та реальною особистістю. Доведено, що текстова самопрезентація часто страждає від емоційної некомпетентності (кліше «без драми»), що парадоксально відштовхує жінок, налаштованих на серйозні стосунки [26, 420].

З'ясовано, що попередній шлюбний досвід виступає потужним фільтруючим чинником. Розлучення або вдівство формують стратегії «порівняльного контрасту» або «заміщення», які звужують коло пошуку. Страх повторення травм, фінансова настороженість та наявність батьківських зобов'язань («пакетна угода») змушують чоловіків діяти за принципом превентивного відкидання, блокуючи емоційну близькість на ранніх етапах [28, 115; 34, 55].

Теоретичний аналіз вікових та індивідуально-психологічних особливостей дає нам змогу перейти до емпіричної частини дослідження (Розділ 3), де ми перевіримо виявлені закономірності (зокрема, вплив типу прив'язаності та попереднього досвіду на критерії вибору) на реальній вибірці користувачів дейтинг-платформ.

РОЗДІЛ 3
ДОСЛІДЖЕННЯ ЧИННИКІВ ВИБОРУ ПАРТНЕРА ЧОЛОВІКАМИ ЗРІЛОГО ВІКУ НА ДЕЙТИНГ-ПЛАТФОРМАХ

3.1 Організація та методи дослідження: характеристика вибірки та психодіагностичного інструментарію

Метою емпіричного етапу роботи стало вивчення специфіки впливу свідомих та несвідомих чинників на вибір шлюбного партнера чоловіками зрілого віку в умовах цифрової комунікації. Відповідно до теоретичної моделі, розробленої у першому розділі («модель айсберга»), ми припустили, що реальні стратегії пошуку респондентів суттєво відрізняються від їхніх декларованих намірів. Для перевірки цієї гіпотези було організовано дистанційне дослідження, яке проводилося з дотриманням етичних принципів конфіденційності та анонімності, що є критично важливим для отримання щирих відповідей на питання інтимного характеру.

Формування вибіркової сукупності здійснювалося методом цільового відбору (purposive sampling) серед користувачів популярних в Україні дейтинг-платформ (Tinder, Badoo, Bumble). Загальний обсяг вибірки склав 80 респондентів чоловічої статі. Критеріями включення у групу досліджуваних були: належність до вікового періоду зрілості (від 35 до 55 років); активний статус користувача сайту знайомств (наявність профілю та активність протягом останніх 3 місяців); відсутність офіційно зареєстрованого шлюбу на момент опитування (статус холостяка, розлученого або вдівця).

Для забезпечення можливості порівняльного аналізу та відстеження вікової динаміки змін чинників вибору, загальну вибірку було розподілено на дві вікові підгрупи. До першої групи (рання зрілість) увійшли чоловіки віком 35–45 років (n=44, що складає 55% вибірки), для яких характерна криза середини життя та активний пошук. До другої групи (пізня зрілість) увійшли

респонденти віком 46–55 років (n=36, 45% вибірки), для яких більш актуальними є питання стабілізації та комфорту. Такий розподіл дозволяє нам емпірично перевірити теоретичне положення про зміну пріоритетів із віком.

Аналіз соціально-демографічних характеристик вибірки показав, що переважна більшість респондентів має досвід попередніх стосунків, що підтверджує актуальність вивчення саме ремар'яжних стратегій. Зокрема, 62,5% опитаних є розлученими, 15% – вдівцями, і лише 22,5% ніколи не перебували в офіційному шлюбі. Ця статистика є важливою, оскільки, як було зазначено у розділі 2.3, наявність травматичного досвіду розлучення виступає потужним фільтруючим чинником при виборі нової партнерки [28, 68]. Наочно структуру вибірки за віковим критерієм представлено на рисунку 3.1.



Рисунок 3.1 – Розподіл вибірки респондентів за віковими групами

Для реалізації завдань дослідження та перевірки висунутих гіпотез було розроблено психодіагностичний комплекс, який дозволяє оцінити як декларовані (свідомі), так і глибинні (несвідомі) чинники вибору. Логіка побудови комплексу базується на принципі тріангуляції даних: поєднання соціологічного опитування з стандартизованими психологічними тестами. Це дозволяє нівелювати вплив чинника соціальної бажаності (брехні в анкетах) та отримати об'єктивну картину мотивації респондентів.

Першим блоком інструментарію стала «Авторська анкета вивчення стратегій онлайн-пошуку», розроблена спеціально для цього дослідження. Анкета містить 20 запитань закритого та напівзакритого типу, спрямованих на виявлення свідомих критеріїв селекції. Блок запитань охоплює налаштування фільтрів пошуку (віковий діапазон, вимоги до зовнішності, наявність дітей), суб'єктивну оцінку мети перебування на сайті (розваги, шлюб, спілкування) та самоаналіз поведінки (частота використання додатку, ініціатива у листуванні). Відповіді на ці питання дозволяють нам охарактеризувати «надводну частину» мотиваційного айсберга – те, як чоловік хоче себе презентувати.

Для діагностики глибинних, несвідомих чинників, які часто суперечать свідомим намірам, було використано «Мульти-опитувальник досвіду близьких стосунків» (ECR-R) у адаптації К. Бреннан та Р. Фрейлі. Дана методика є «золотим стандартом» у дослідженні прив'язаності дорослих [27, 105]. Вона дозволяє виміряти два ключові параметри: рівень «Уникнення близькості» (страх втрати незалежності) та рівень «Тривожності» (страх бути покинутим). Використання цієї методики є критично важливим для нашої роботи, оскільки, як було доведено у розділі 2.1, саме тип прив'язаності детермінує стиль комунікації чоловіка зрілого віку (наприклад, схильність до «гостингу» або нав'язливого контролю).

Третім компонентом діагностичного комплексу стала «Методика ціннісних орієнтацій» М. Рокича (модифікований варіант). Респондентам пропонувалося проранжувати список із 18 термінальних цінностей за ступенем їхньої значущості для поточного життєвого етапу. Акцент робився на співвідношенні цінностей «Любов/Інтимність» та «Свобода/Спокій». Це дозволяє емпірично перевірити гіпотезу про те, що для чоловіків вікової групи 45+ пріоритетним чинником вибору стає не пристрасть (біологічний рівень), а психологічний комфорт та безпека (екзистенційний рівень), що фундаментально змінює їхню стратегію відбору партнерок [15, 24].

Для наочності структуру та цільове призначення обраних психодіагностичних методик систематизовано у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 Характеристика психодіагностичного інструментарію дослідження

Назва методики	Цільовий об'єкт діагностики	Тип вимірюваних чинників
Авторська анкета «Стратегії онлайн-пошуку»	Налаштування фільтрів, вимоги до анкети жінки, декларована мета	Свідомі (соціальні) чинники: вік, зовнішність, статус
Опитувальник ECR-R (К. Бреннан, Р. Фрейлі)	Тип прив'язаності (Надійний, Тривожний, Уникаючий)	Несвідомі (індивідуальні) чинники: страх близькості, травми минулого
Методика ціннісних орієнтацій (М. Рокич)	Ієрархія життєвих пріоритетів (Сім'я vs Свобода)	Ціннісно-смислові чинники:мотивація безпеки або розвитку

Збір емпіричних даних здійснювався дистанційно у період з вересня по грудень 2025 року за допомогою сервісу Google Forms. Вибір онлайн-формату був зумовлений специфікою об’єкта дослідження: оскільки ми вивчаємо поведінку в інтернет-середовищі, опитування в аналогічних умовах дозволило знизити рівень психологічного захисту респондентів. На вступному етапі кожному учаснику гарантувалася повна анонімність (без збору персональних даних, таких як ім’я чи контакти), що сприяло отриманню більш щирих відповідей на питання інтимного характеру та питання про «подвійні стандарти» в оформленні анкет.

Рекрутинг респондентів відбувався комбінованим шляхом. По-перше, використовувався метод «снігової кулі» (snowball sampling) через особисті контакти, коли первинні учасники залучали до опитування своїх знайомих відповідного віку та статусу. По-друге, посилання на анкету поширювалося у тематичних спільнотах соціальних мереж Facebook («Знайомства Київ», «Клуб холостяків», групи за інтересами) та профільних каналах у месенджері Telegram, орієнтованих на аудиторію 35+. Такий підхід дозволив охопити чоловіків з різним соціальним статусом та рівнем цифрової грамотності, що підвищує репрезентативність вибірки.

Перед початком аналізу було проведено процедуру валідизації даних. Зібраний масив відповідей (початково 92 анкети) пройшов первинну фільтрацію: було вилучено протоколи респондентів, які не відповідали критеріям включення (вік менше 35 років, перебування в офіційному шлюбі) або мали ознаки недбалого заповнення (однакові відповіді на всі пункти). У результаті для фінальної обробки було залишено 80 валідних протоколів, які сформували емпіричну базу дослідження.

Статистичний аналіз отриманих результатів здійснювався з використанням табличного процесора MS Excel. Для перевірки гіпотез та інтерпретації даних застосовувалися: методи описової статистики (частотний аналіз та відсотковий розподіл) – для визначення рейтингу пріоритетних чинників вибору; метод порівняльного аналізу – для виявлення розбіжностей у стратегіях чоловіків різних вікових підгруп; та кореляційний аналіз (розрахунок коефіцієнта кореляції Пірсона) – для встановлення статистично значущих зв’язків між психологічними характеристиками чоловіків та їхніми вимогами до партнерок.

3.2 Аналіз мотивації використання сайтів знайомств та пріоритетних критеріїв вибору партнера

Аналіз отриманих емпіричних даних дозволив нам реконструювати структуру мотиваційної сфери чоловіків зрілого віку. Першочерговим завданням було виявлення розбіжностей між декларованими чинниками (те, що респонденти озвучують як мету) та їхніми реальними стратегіями поведінки. Результати первинної обробки анкет показали, що мотивація перебування на дейтинг-платформах у віці 35–55 років є неоднорідною та полімотивованою. Було виявлено, що для значної частини вибірки сайт знайомств виконує не стільки пошукову, скільки психотерапевтичну функцію – компенсації самотності або підтвердження власної значущості, про що зазначає у своїх працях Т. Андрущенко [1, 14].

Відповіді на пряме запитання анкети «Яка Ваша основна мета перебування на сайті?» розподілилися наступним чином. Найбільша частка респондентів (41,2%) задекларувала орієнтацію на «Серйозні стосунки / Створення сім'ї». Другу позицію посіла мотивація «Легке спілкування / Дружба» (27,5%), що часто є завуальованою формою уникнення відповідальності. Відверто про пошук «Інтимних зустрічей без зобов'язань» заявили 18,8% чоловіків. Решта опитаних (12,5%) обрали варіант «Важко відповісти / Просто дивлюся», що свідчить про низький рівень усвідомлення власних потреб. Графічно структуру декларованої мотивації представлено на рисунку 3.2.

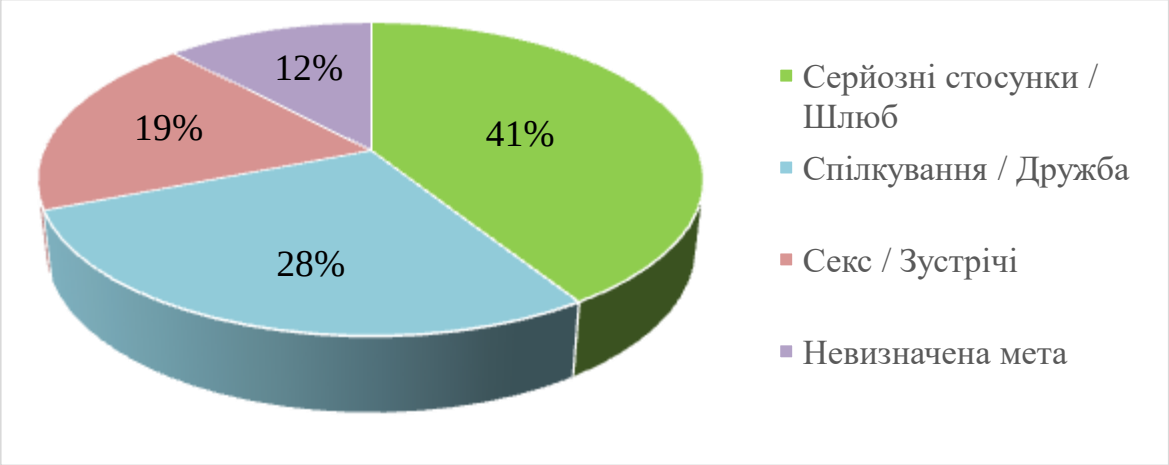


Рисунок 3.2 – Розподіл респондентів за декларованою метою перебування на сайті знайомств

Однак, глибинний аналіз анкет дозволив виявити дію чинника соціальної бажаності. При зіставленні задекларованої мети «Серйозні стосунки» з реальними налаштуваннями фільтрів пошуку, ми виявили суттєвий когнітивний дисонанс. Так, 65% чоловіків, які нібито шукають дружину, у графі «Вимоги до партнера» вказали критичні обмеження: «без дітей», «значно молодша», «без матеріальних проблем». Це вказує на те, що насправді домінує его-орієнтований чинник: чоловік шукає не партнерство (яке передбачає спільне долання труднощів), а «зручну функцію», яка б інтегрувалася в його життя без створення додаткового навантаження [32, 390].

Окремої уваги заслуговує аналіз вікового чинника вибору. Емпіричні дані підтвердили теоретичну гіпотезу про прагнення чоловіків до «омолодження» за рахунок партнерки. Середній віковий діапазон, який респонденти (середній вік яких 44 роки) вказують у фільтрах пошуку, становить 30–38 років. При цьому 28% респондентів встановили верхню межу віку жінки на рівні 35 років, категорично відсіюючи ровесниць. Це підтверджує, що біологічний критерій (молодість, фертильність) залишається потужним несвідомим драйвером, який часто переважає над раціональним розумінням необхідності ментальної сумісності поколінь. Це узгоджується з даними Г. Ванди про «вікову торгівлю» [40, 120].

Деталізація пріоритетних критеріїв вибору продемонструвала беззаперечне домінування візуального чинника. На запитання «На що Ви в першу чергу звертаєте увагу в анкеті жінки?», 82,5% респондентів обрали варіант «Фотографії / Зовнішня привабливість». Лише 12% вказали як пріоритет «Опис профілю / Інтереси». Це емпірично підтверджує, що на етапі первинної селекції чоловіки зрілого віку керуються тими ж біологічними інстинктами, що і молодь, ігноруючи особистісні якості жінки до моменту проходження нею «візуального цензу». При цьому у коментарях до цього пункту респонденти часто використовували евфемізм «доглянутість», під яким, як показав кореляційний аналіз вимог, часто мається на увазі відповідність стандартам стрункості та молодості.

Цікаві результати дав аналіз соціально-економічних чинників. Всупереч стереотипу про те, що чоловік прагне бути єдиним «годувальником», наше дослідження виявило високу значущість критерію «Матеріальна самодостатність жінки». Цей чинник увійшов у ТОП-3 пріоритетів для 68% опитаних. Інтерпретуючи цей показник через призму теорії ресурсів, можна стверджувати, що чоловіками керує чинник страху фінансової експлуатації. Маючи досвід поділу майна або виплати аліментів, респонденти несвідомо шукають партнерку, яка не стане фінансовим тягарем. Це трансформує модель вибору: жінка сприймається не як об'єкт

опіки, а як рівноправний партнер, що є суттєвою відмінністю від традиційних патріархальних установок.

Особливо гостро у дослідженні проявився чинник наявності дітей (у жінки). Результати анкетування показали високий рівень резистентності (опору) до виховання чужих нащадків. 45% респондентів зазначили, що розглядають лише жінок без дітей або з дорослими дітьми, які живуть окремо. Ще 30% готові прийняти наявність дитини, але за умови, що вона не створюватиме побутових незручностей. Така позиція свідчить про дію его-захисного чинника: чоловік зрілого віку, який часто вже виконав свою репродуктивну програму, прагне спрямувати ресурси (час, емоції, фінанси) на себе та гедоністичні аспекти стосунків, уникаючи повторного занурення у батьківські обов'язки.

Порівняльний аналіз двох вікових підгруп виявив закономірну динаміку зміни пріоритетів. Для групи «ранньої зрілості» (35–45 років) характерним є збереження високих вимог до соціального статусу та зовнішності партнерки – тут діє чинник соціального престижу (жінка як візитівка успіху). Натомість у групі «пізньої зрілості» (46–55 років) на перше місце виходить чинник психологічного комфорту («відсутність драми» та «легкість характеру»). Статистично значущі відмінності у ранжуванні критеріїв вибору між цими групами наочно відображено на діаграмі (рис. 3.3).

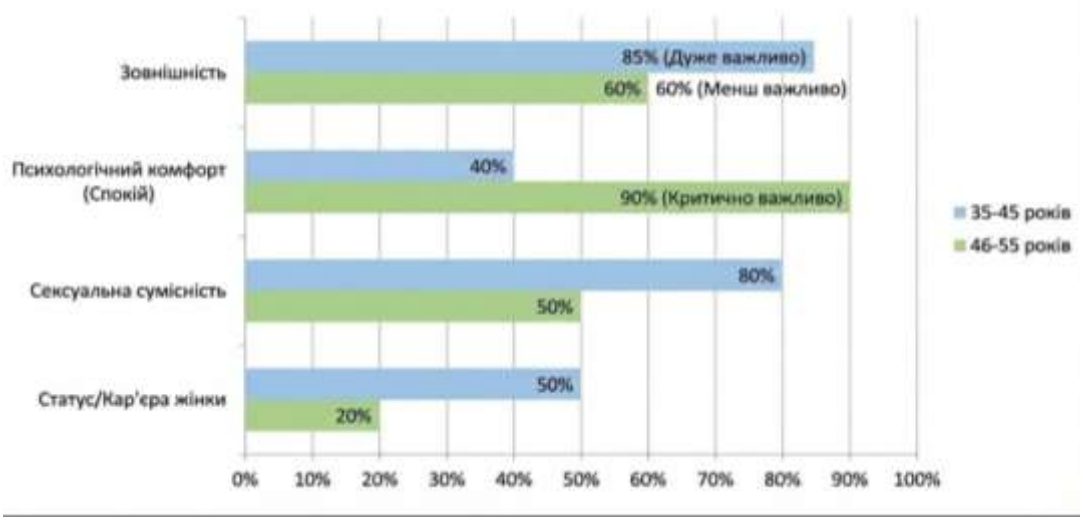


Рисунок 3.3 – Порівняльна характеристика пріоритетних критеріїв вибору партнера у чоловіків різних вікових груп

Аналіз даних, відображених на рисунку 3.3, дозволяє констатувати фундаментальний зсув у структурі вибору: з віком біологічні чинники (орієнтація на зовнішність та сексуальність) поступово поступаються місцем чинникам безпеки (потреба у спокої та передбачуваності). Якщо для чоловіків 35–45 років жінка все ще виступає засобом підтвердження маскулінного статусу, то для вікової групи 46–55 років вона перетворюється на гаранта емоційної стабільності.

Узагальнюючи результати другого етапу дослідження, можна зробити висновок про наявність вираженого мотиваційного конфлікту. Більшість респондентів декларують просоціальну мету (створення сім'ї), проте їхні реальні критерії відбору (жорсткі вікові фільтри, уникнення жінок з дітьми, пріоритет зовнішності над інтелектом) свідчать про домінування егоцентричної, споживацької позиції. Така невідповідність між бажаним результатом (шлюб) та обраною стратегією (пошук ідеалу без зобов'язань) є основною причиною тривалого перебування чоловіків на дейтинг-платформах без успішного результату.

З'ясувавши зовнішні критерії вибору, необхідно перейти до аналізу внутрішніх детермінант. У наступному підрозділі ми розглянемо, як саме індивідуально-психологічні особливості чоловіків (зокрема, тип прив'язаності та ціннісні орієнтації) корелюють з їхніми стратегіями пошуку.

3.3 Взаємозв'язок між особистісними характеристиками чоловіків та їхніми стратегіями пошуку

Завершальним етапом емпіричного дослідження стало встановлення кореляційних зв'язків між глибинними особистісними характеристиками респондентів (тип прив'язаності, ціннісні орієнтації) та обраними ними стратегіями поведінки на дейтинг-платформах. За результатами методики ECR-R (К. Бреннан, Р. Фрейлі), у вибірці чоловіків зрілого віку, які не перебувають у шлюбі, було виявлено специфічний розподіл типів

прив’язаності: домінуючим виявився уникаючий тип (45%), на другому місці – тривожний тип (30%), і лише 25% респондентів продемонстрували надійний тип прив’язаності. Така статистика підтверджує, що самотність у зрілому віці часто детермінована саме дисфункційними патернами близькості, які несвідомо відтворюються в онлайн-комунікації [27, 108].

Детальний аналіз групи з уникаючим типом прив’язаності дозволив виявити стійку стратегію «дистанціювання через ідеалізацію». Кореляційний аналіз показав прямий сильний зв'язок ($r=0,68$, при $p\leq0,01$) між показником шкали «Уникнення» та кількістю вимог до партнерки в анкеті. Чоловіки цього типу несвідомо використовують завищені критерії відбору (ідеальна зовнішність, повна фінансова незалежність, відсутність проблем) як захисний бар’єр. М. Зоріта пояснює це дією чинника страху поглинання: встановлюючи нереалістичну планку, чоловік гарантує собі відсутність реальних зустрічей, залишаючись у безпечній зоні віртуальних фантазій [41, 385]. У тесті Рокича для цієї групи пріоритетною цінністю (ранг 1-2) виступає «Свобода», яка протиставляється «Щасливому сімейному життю» (ранг 12-14).

Діаметрально протилежну стратегію – «пошук злиття» – демонструють чоловіки з тривожним типом прив’язаності. Для них характерна дія чинника емоційного голоду. Встановлено негативну кореляцію ($r=-0,54$) між рівнем тривожності та вибірковістю: чим вища тривожність, тим менше фільтрів використовує чоловік, лайкаючи максимальну кількість анкет. Головним мотивом тут виступає не якість партнера, а швидкість отримання зворотного зв’язку (match), що слугує інструментом регуляції самооцінки. У системі цінностей цієї групи домінує «Любов» та «Суспільне визнання», проте на практиці це реалізується через нав’язливу поведінку в чатах та хворобливу реакцію на ігнорування повідомлень.

Особливий інтерес становить група з надійним типом прив’язаності (меншість вибірки). Їхня стратегія характеризується як «конструктивний прагматизм». У цій групі зафіксовано найнижчий розрив між «Я-реальним»

та вимогами до жінки. Вони частіше за інших вказують у фільтрах вік, наближений до власного (ровесниць), та спокійно ставляться до наявності дітей у партнерки. Це свідчить про те, що відсутність внутрішньоособистісного конфлікту (страху близькості чи страху самотності) дозволяє чоловікові спиратися на чинник реальності, а не на захисні ілюзії, що значно підвищує їхні шанси на побудову гармонійних стосунків навіть у складних умовах онлайн-ринку.

Додатковим вектором аналізу стало співставлення стратегій пошуку з ієрархією ціннісних орієнтацій (за методикою М. Рокича). Було встановлено статистично значущу закономірність: чоловіки, які в анкеті декларують мету «Створення сім'ї», парадоксальним чином ставлять цінність «Свобода» та «Незалежність» вище за цінність «Щасливе сімейне життя» (розрив у рангах складає 5–7 позицій). Це вказує на наявність внутрішньоособистісного конфлікту: на свідомому рівні чоловік прагне позбутися самотності, але на глибинному рівні він сприймає потенційну партнерку як загрозу своїй автономії. Саме цей конфлікт цінностей провокує тактику «нескінченного вибору», коли чоловік роками перебуває на сайті, відкидаючи реальні варіанти [20, 115].

Також виявлено специфічний вплив чинника гедонізму. У групі респондентів, які поставили цінність «Задоволення / Приємне проведення часу» на перші місця (1–3 ранги), спостерігається найвищий рівень розбіжності між реальною та віртуальною особистістю. Кореляційний аналіз підтвердив ($r = 0,72$), що саме ця група найбільш схильна до викривлення даних в анкеті (заниження віку, використання чужих фото). Для таких чоловіків дейтинг-платформа є не інструментом пошуку партнера, а ігровим майданчиком для отримання дофамінового підкріплення. Жінка тут виступає не як суб'єкт взаємодії, а як об'єкт для задоволення потреби у новизні, що підтверджує теорію Е. Тіммерманса про «гейміфікацію інтимності» [37, 62].

Важливим результатом дослідження є виявлення зв'язку між стратегією пошуку та рівнем толерантності до невизначеності. Чоловіки, які мають

жорсткі, ригідні вимоги до кандидаток (наприклад, фільтр «тільки блондинка», «тільки без дітей»), демонструють низьку здатність адаптуватися до реальності. Це прояв чинника контролю: намагаючись максимально регламентувати параметри майбутньої обраниці, чоловік намагається знизити свою тривогу перед невідомим майбутнім. Т. Пронк визначає це як «мислення відмови» (rejection mind-set): фокус уваги зміщується з пошуку переваг на пошук найменшої невідповідності для відсіювання кандидатки [32, 392]. Натомість респонденти, які вказують гнучкі критерії («головне – людина»), мають вищі показники адаптивності та, як наслідок, частіше переходять від онлайн-листування до реальних зустрічей.

Узагальнюючи виявлені взаємозв’язки, було розроблено типологію стратегій пошуку партнера чоловіками зрілого віку, яка базується на поєднанні їхнього типу прив’язаності та провідних цінностей. Ця класифікація дозволяє прогнозувати поведінку користувача та пояснює причини невдач у побудові стосунків. Зведені дані представлено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Типологія стратегій пошуку партнера чоловіками зрілого віку залежно від особистісних характеристик

Тип стратегії	**Характерний тип прив'язаності (ECR-R)**	**Провідна цінність (М. Рокич)**	**Особливості поведінки в онлайн-пошуку (Чинники впливу)**	**Прогнозо-ваний результат**
«Колек-ціонер»	Уникаючий (Високий страх близькості)	Свобода, Незалеж-ність	Чинник дистанціювання: Ідеалізація неіснуючого образу, пошук недоліків у реальних жінок, гостинг	Тривале перебування на сайті без реальних зустрічей («вічний пошук»)

Продовження таблиці 3.2

«Мисливець»	Тривожний (Високий страх самотності)	Визнання, Любов	Чинник емоційного голоду: Масова розсилка повідомлень, швидка прив'язаність, нав'язливість, страх ігнорування	Швидкий початок стосунків, які швидко розпадаються через тиск на жінку
Тип стратегії	Характерний тип прив'язаності (ECR-R)	Провідна цінність (М. Рокич)	Особливості поведінки в онлайн-пошуку (Чинники впливу)	Прогнозований результат
«Партнер» (Надійний)	Надійний (Баланс близькості та автономії)	Сім'я, Відповідальність	Чинник реальності: Адекватна оцінка себе, гнучкі критерії, готовність до компромісів (наприклад, прийняття дітей жінки).	Висока ймовірність побудови стабільних стосунків та переходу в офлайн.
«Гравець» (Маніпулятивний)	Змішаний / Невротичний	Задоволення, розваги	Чинник маніпуляції: свідома брехня в анкеті, орієнтація на секс під виглядом серйозних стосунків.	Короткострокові зв'язки, конфлікти, розчарування партнерок

Аналіз наведеної типології дозволяє зробити невтішний, але важливий висновок: найпоширенішими стратегіями серед чоловіків зрілого віку є «Колекціонер» та «Мисливець» (сумарно понад 70% вибірки). Це пояснює

парадокс сучасного дейтингу: попри величезну кількість активних анкет, коефіцієнт утворення реальних пар залишається низьким. Домінуючі чинники психологічного захисту (страх поглинання або страх відкидання) змушують чоловіків саботувати процес знайомства саме в той момент, коли він починає переростати у щось серйозне. Стратегія «Партнер», яка є єдиною продуктивною моделлю поведінки, притаманна лише чверті респондентів, що робить їх «дефіцитним ресурсом» на шлюбному ринку.

Таким чином, результати кореляційного аналізу повністю підтвердили нашу гіпотезу про «модель айсберга». Ми емпірично довели, що поведінка чоловіка на сайті знайомств керується не стільки раціональними налаштуваннями пошуку (свідомі чинники), скільки глибинними особистісними дефіцитами (несвідомі чинники). Успішність пошуку партнера у віці 35–55 років залежить насамперед від рівня пропрацьованості власного типу прив’язаності та готовності поступитися цінністю абсолютної свободи заради цінності близькості.

Отже, у третьому розділі представлено результати емпіричного дослідження, спрямованого на виявлення психологічних чинників, що детермінують вибір партнера чоловіками зрілого віку в інтернет-просторі. За результатами опитування та тестування 80 респондентів зроблено наступні висновки:

1. Встановлено наявність суттєвого когнітивного дисонансу між декларованою та реальною мотивацією. Хоча 41,2% чоловіків заявляють про пошук серйозних стосунків, аналіз їхніх фільтрів пошуку (вимоги до віку та зовнішності) свідчить про домінування его-орієнтованих та гедоністичних мотивів. Виявлено, що з віком (у групі 46–55 років) пріоритет зміщується від біологічних чинників (сексуальність) до чинників безпеки (психологічний комфорт, «відсутність драми»).

2. Доведено, що критерії вибору партнера є жорстко детермінованими попереднім негативним досвідом. Високий відсоток респондентів (68%) вказує матеріальну незалежність жінки та відсутність у неї малолітніх дітей

як ключові умови для знайомства, що свідчить про дію чинника страху ресурсної експлуатації та небажання брати на себе батьківські зобов'язання (стратегія уникнення «пакетної угоди»).

3. Виявлено статистично значущий кореляційний зв'язок між типом прив'язаності чоловіка та його стратегією поведінки (типологія «Колекціонер» – «Мисливець» – «Партнер»). Підтверджено, що чоловіки з уникаючим типом прив'язаності ($r = 0,68$) схильні висувати завищені вимоги до кандидаток як спосіб несвідомого уникнення реальної близькості, тоді як тривожний тип корелює з імпульсивною поведінкою. Це дозволяє стверджувати, що головною перешкодою у пошуку партнера є не функціонал платформ, а внутрішньоособистісні конфлікти користувачів.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного теоретико-емпіричного дослідження встановлено, що процес вибору шлюбного партнера чоловіками зрілого віку в умовах сучасної інтернет-комунікації є складним багаторівневим феноменом, який детермінується ієрархічною системою свідомих та несвідомих чинників. Аналіз наукової літератури дозволив виділити специфічну структуру мотивації користувачів, яку ми визначили як «модель айсберга». Її сутність полягає у фундаментальній розбіжності між декларованими намірами чоловіків, які зазвичай стосуються пошуку духовної близькості та спільних цінностей, та реальними драйверами поведінки, що базуються на біологічних інстинктах і захисних механізмах. Доведено, що специфіка цифрового середовища, з його анонімністю та візуалізацією, суттєво викривлює природний процес відбору, спрощуючи образ партнера до набору фізичних характеристик та підсилюючи роль зовнішньої привабливості навіть у тих, хто свідомо налаштований на серйозні стосунки.

Характеризуючи психологічний портрет досліджуваної групи, ми з’ясували, що поведінка чоловіків віком 35–55 років значною мірою обумовлена проходженням нормативної кризи середини життя. На цьому етапі відбувається трансформація ціннісно-смислової сфери: домінуючим стає чинник «ресурсозбереження» та прагнення до психологічного комфорту. На відміну від молодих чоловіків, які орієнтовані на емоційну експансію, зрілі користувачі розглядають потенційну партнерку насамперед як джерело стабільності та безпеки, намагаючись уникнути зайвого емоційного напруження. Водночас виявлено внутрішній конфлікт між хронологічним та психологічним віком, що часто штовхає чоловіків до несвідомого пошуку значно молодших жінок як засобу ілюзорного підтвердження власної вітальності та маскулінності.

Важливим аспектом дослідження став аналіз особливостей самопрезентації чоловіків на дейтинг-платформах. З'ясовано, що конструювання віртуального образу часто відбувається за механізмами компенсації та ідеалізації, коли реальна особистість підміняється образом «Майбутнього Ідеального Я». Це породжує когнітивний дисонанс між очікуваннями та реальністю, що стає причиною численних комунікативних невдач при переході з онлайн-режиму в офлайн. Крім того, стратегії поведінки чоловіків цієї вікової категорії часто обтяжені емоційною некомпетентністю та страхом вразливості, що проявляється у використанні стереотипних кліше в спілкуванні («без драми», «шукаю просту дівчину») та уникненні глибокої емоційної залученості на початкових етапах знайомства.

Емпірично підтверджено, що попередній шлюбний досвід (розлучення або вдівство) виступає потужним фільтруючим чинником, трансформуючи пошук партнера у специфічну «ремар'яжну стратегію». Вибір нової жінки часто здійснюється за сценарієм контрасту до попередньої дружини або під впливом страху повторення минулих травм. Виявлено, що такі чинники, як наявність дітей від попередніх стосунків та негативний досвід поділу майна, формують у чоловіків установку на «превентивну недовіру». Це проявляється у підвищеній підозрілості до фінансових мотивів жінок та небажанні брати на себе додаткові зобов'язання, через що чоловіки часто віддають перевагу формам співжиття без офіційної реєстрації шлюбу.

Емпіричне дослідження дозволило виявити суттєву дисоціацію між декларованими намірами респондентів та їхніми реальними критеріями селекції. Попри те, що значна частина опитаних вербалізує прагнення до створення сім'ї та побудови серйозних стосунків, аналіз їхніх пошукових фільтрів демонструє домінування егоцентричних установок. Зокрема, встановлено, що жорсткі вікові обмеження (орієнтація на значно молодших партнерок) та резистентність до виховання чужих дітей є більш вагомими чинниками відбору, ніж особистісна сумісність. Це дає підстави стверджувати, що за соціально бажаною риторикою «пошуку кохання» часто

приховується прагнення уникнути відповідальності та задовольнити потребу у підтвердженні власної привабливості без значних емоційних інвестицій.

Важливим науковим здобутком роботи стало встановлення вікової динаміки трансформації пріоритетних чинників вибору. Результати порівняльного аналізу засвідчили, що у підгрупі «ранньої зрілості» (35–45 років) все ще домінують біологічні та статусні маркери, де зовнішність жінки розглядається як атрибут соціального успіху чоловіка. Натомість у підгрупі «пізньої зрілості» (46–55 років) відбувається зміщення фокусу в бік екзистенційних цінностей: на перший план виходять чинники безпеки, психологічного комфорту та емоційної передбачуваності. Для цієї категорії респондентів критерій «відсутність напруги» статистично переважає над критерієм сексуальної пристрасті, що підтверджує гіпотезу про ресурсозберігаючу функцію стосунків у другій половині життя.

Ключовим результатом кореляційного аналізу стало підтвердження взаємозв’язку між типом емоційної прив’язаності чоловіка та обраною ним стратегією пошуку. Емпірично доведено, що респонденти з уникаючим типом прив’язаності схильні до реалізації стратегії «Колекціонера»: вони висувають нереалістично завищені вимоги до кандидаток та використовують ідеалізацію як несвідомий захист від реальної близькості. Водночас чоловіки з тривожним типом демонструють стратегію «Мисливця», що характеризується імпульсивністю, форсуванням подій та страхом ігнорування. Така типологізація дозволяє стверджувати, що основною перешкодою в побудові стосунків є не недоліки алгоритмів дейтинг-платформ, а непропрацьовані внутрішньоособистісні конфлікти користувачів.

Підсумовуючи, можна констатувати, що успішність пошуку партнера чоловіками зрілого віку залежить не стільки від зовнішніх обставин, скільки від здатності подолати внутрішній конфлікт між бажанням автономії та потребою у приналежності. Практична значущість отриманих результатів полягає у можливості їх використання в консультативній практиці для

корекції деструктивних ремар’яжних сценаріїв. Усвідомлення чоловіками власних захисних механізмів та перехід від ілюзорних критеріїв вибору до реалістичних очікувань є необхідною умовою для побудови гармонійних партнерських стосунків у зрілому віці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко Т. В. Психологічні особливості переживання самотності чоловіками у зрілому віці. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.* Серія : Психологія. 2019. Вип. 1 (10). С. 12–16.

2. Антоненко І. Я. Віртуальна реальність як простір міжособистісної взаємодії. *Актуальні проблеми психології*. 2018. Т. 7. Вип. 45. С. 18–25.

3. Безвіконна К. С. Психологічні умови формування уявлень про сімейні ролі. *Психологічний часопис*. 2024. Т. 10, № 4. С. 15–23.

4. Берн Е. Ігри, в які грають люди. Психологія людських взаємин. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2019. 256 с.

5. Василенко Л. П. Психологічні механізми вибору шлюбного партнера в сучасному суспільстві. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2020. № 12 (57). С. 34–41.

6. Власова О. І. Психологія соціальних мереж : навч. посіб. Київ : Либідь, 2019. 240 с.

7. Горностай П. П. Психологія гендерних стосунків : монографія. Київ : КВІЦ, 2018. 368 с.

8. Губін В. А. Криза середини життя у чоловіків: психологічний зміст та шляхи подолання. *Проблеми сучасної психології*. 2021. Вип. 52. С. 75–82.

9. Завацька Н. Є. Соціально-психологічні аспекти адаптації особистості у віртуальному середовищі. Київ : Слово, 2019. 188 с.

10. Кікінежді Л. М., Говорун Т. В. Гендерна психологія : підручник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2019. 248 с.

11. Коваленко О. Г. Специфіка віртуальної самопрезентації особистості в соціальних мережах. *Науковий вісник ХДУ.* Серія : Психологічні науки. 2021. № 4. С. 45–51.

12. Ковтун А. В. Феномен віртуальних знайомств: мотивація та ризики. *Молодий вчений*. 2020. № 10 (86). С. 112–116.

13. Лазарєва К. П. Психологія чоловіка: вікові та гендерні аспекти. Харків : Основа, 2018. 224 с.

14. Пантик В. В. Психологічні особливості задоволеності шлюбом молодої сім'ї. *Психологічні перспективи*. 2024. Вип. 43. С. 180–192.

15. Помиткіна Л. В. Психологія прийняття рішень у шлюбному виборі. *Практична психологія та соціальна робота*. 2018. № 5. С. 22–28.

16. Семенова Н. О. Особливості повторних шлюбів: психологічний аналіз. *Габітус*. 2021. Вип. 24. С. 134–139.

17. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 264 с.

18. Титаренко Т. М. Життєві кризи: технології консультування. Київ : Главник, 2017. 144 с.

19. Туриніна О. Л. Психологія спілкування в мережі Інтернет. Київ : Каравела, 2018. 192 с.

20. Фурман А. А. Психологія Я-концепції особистості зрілого віку. Одеса : ОНПУ, 2019. 167 с.

21. Юнг К. Г. Архетипи і колективне несвідоме. Львів : Астролябія, 2018. 588 с.

22. Яблонська Т. М. Психологічні основи сімейних взаємин. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2016. 239 с.

23. Alterovitz S. S., Mendelsohn G. A. Partner preferences across the life span: Online dating age specifics. *Psychology and Aging*. 2023. Vol. 28, Issue 2. P. 1–12.

24. Buss D. M. The Evolution of Desire: Strategies of Human Mating (Revised Edition). New York : Basic Books, 2019. 368 p.

25. Chan L. S. Who uses dating apps? Exploring the relationships among trust, sensation-seeking, and dating app usage. *Personality and Individual Differences.* 2021. Vol. 166. Article 110196.

26. Ellison N. B., Heino R., Gibbs J. L. Managing impressions online: Self-presentation processes in the online dating environment. *Journal of Computer-Mediated Communication.* 2006. Vol. 11, Issue 2. P. 415–441.

27. Fraley R. C. Adult attachment theory and research: A review and appraisal. *Journal of Social and Personal Relationships*. 2019. Vol. 36 (4). P. 101–120.

28. Ganong L., Coleman M. Stepfamily Relationships: Development, Dynamics, and Interventions. New York : Springer, 2017. 338 p.

29. Hobbs M., Owen S., Gerber L. Liquid love? Dating apps, sex, relationships and the digital transformation of intimacy. *Journal of Sociology*. 2017. Vol. 53, Issue 2. P. 271–284.

30. Lundquist J., Cheadle J. The Dating Divide: Race and Desire in the Era of Online Romance. University of California Press, 2021. 308 p.

31. Murstein B. I. Stimulus-Value-Role Theory of Marital Choice. *Encyclopedia of Couple and Family Therapy*. Cham : Springer, 2019. P. 2801–2805.

32. Pronk T. M., Denissen J. J. A. A Rejection Mind-Set: Choice Overload in Online Dating. *Social Psychological and Personality Science*. 2020. Vol. 11, Issue 3. P. 388–396.

33. Ranzini G., Rosenbaum J. E., Tybur J. M. Dating apps and the sexual marketplace: The role of attractiveness. *New Media & Society*. 2022. Vol. 24, Issue 12. P. 2705–2724.

34. Sassler S., Lichter D. T. Cohabitation and Marriage: Complexity and Diversity in Union-Formation Patterns. *Journal of Marriage and Family*. 2020. Vol. 82, Issue 1. P. 35–61.

35. Sharabi L. L. Searching for love: The role of choice in online dating. *Current Opinion in Psychology*. 2020. Vol. 36. P. 114–118.

36. Stoicescu M. The age factor in online dating: Strategies and preferences of men over 40. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*. 2021. Vol. 15, Issue 2.

37. Timmermans E., Courtois C. From swiping to casual sex and/or committed relationships: Exploring the experiences of Tinder users. *The Information Society.* 2018. Vol. 34, Issue 2. P. 59–70.

38. Toma C. L., Hancock J. T. Looks and lies: The role of physical attractiveness in online dating self-presentation and deception. *Communication Research*. 2010. Vol. 37, Issue 3. P. 335–351.

39. Tong S. T., Hancock J. T. Online Dating and the Paradox of Choice. *Journal of Social and Personal Relationships*. 2020. Vol. 37, Issue 5. P. 1478–1499.

40. Wanda G. Men's Strategies in the Online Mating Market: Age, Status, and Attractiveness. *Evolutionary Psychological Science*. 2022. Vol. 8. P. 112–125.

41. Zorita M., Alonso-Ferres M., Navarro R. Adult Attachment Styles and Online Dating. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*. 2020. Vol. 23, № 6. P. 380–387.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета «Стратегії онлайн-пошуку партнера»

Шановний респонденте! Просимо Вас взяти участь у дослідженні психологічних особливостей спілкування на сайтах знайомств. Опитування є повністю анонімним. Будь ласка, оберіть один варіант відповіді.

І. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

1. Ваш вік:
   а) 35–40 років
   б) 41–45 років
   в) 46–50 років
   г) 51–55 років
2. Ваш сімейний стан на даний момент:
   а) Ніколи не був одружений
   б) Розлучений
   в) Вдівець
   г) У стані шлюборозлучного процесу (сепарації)
3. Чи є у Вас діти?
   а) Ні, немає
   б) Так, проживають зі мною
   в) Так, проживають окремо (з матір’ю/самостійно)
4. Якими дейтинг-платформами Ви користуєтеся найчастіше?
   а) Tinder
   б) Badoo / Bumble
   в) Спеціалізовані сайти знайомств
   г) Соціальні мережі (Facebook, Instagram) з метою знайомства

ІІ. ПОВЕДІНКОВІ СТРАТЕГІЇ ТА САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ

5. Як часто Ви заходите на сайт/додаток знайомств?

а) Кілька разів на день (регулярно перевіряю)

б) Раз на кілька днів

в) Тільки коли стає нудно / самотньо

г) Вкрай рідко, анкета «висить» пасивно

6. Хто зазвичай проявляє ініціативу у початку спілкування?

а) Завжди я пишу першим

б) Чекаю, поки напише жінка, або відповідаю на взаємний лайк

в) 50/50 – залежить від настрою

г) Я майже нікому не пишу, чекаю активності від жінок

7. Який час спілкування онлайн Ви вважаєте оптимальним до першої зустрічі?

а) 1–2 дні (відразу зустрічатися)

б) 1–2 тижні (треба трохи пізнати людину)

в) Місяць і більше (хочу бути впевненим у безпеці/сумісності)

г) Мені достатньо віртуального спілкування, не завжди планую зустріч

8. Що Ви вважаєте своїм головним «козирем» в анкеті (на чому робите акцент)?

а) Зовнішність, фізична форма

б) Матеріальний статус, фото з подорожей/машиною

в) Почуття гумору, оригінальний опис

г) Надійність, серйозність намірів

9. Чи вказуєте Ви в анкеті свої недоліки або «складні» моменти біографії?

а) Ні, це відлякує, пишу тільки позитив

б) Пишу чесно про все, щоб не витрачати час

в) Намагаюся подати це в жартівливій формі

г) Не заповнюю текстову частину взагалі

10. Чи траплялося Вам трохи прикрашати інформацію про себе в анкеті (вік, зріст, старі фото)?

а) Ні, ніколи, я за повну чесність

б) Так, іноді використовую фото 3–5 річної давності

в) Так, можу трохи занизити вік або завищити зріст для фільтрів

г) Вважаю це нормою, адже всі так роблять

ІІІ. МОТИВАЦІЯ ТА КРИТЕРІЇ ВИБОРУ

11. Яка Ваша ОСНОВНА мета перебування на сайті?

а) Створення сім’ї / Шлюб

б) Серйозні стосунки без реєстрації (спільне проживання)

в) Легке спілкування / Дружба / Флірт

г) Інтимні зустрічі без зобов’язань

д) Важко відповісти / Просто дивлюся

12. Який віковий діапазон жінки Ви шукаєте?

а) Тільки ровесниці (± 2-3 роки)

б) Жінки, трохи молодші (на 5–7 років)

в) Жінки, значно молодші (на 10–15 років і більше)

г) Вік не має значення

13. На що Ви звертаєте увагу в анкеті жінки в ПЕРШУ чергу?

а) Фотографії (фігура, обличчя)

б) Вік

в) Опис профілю (інтереси)

г) Наявність дітей

14. Ваше ставлення до наявності дітей у потенційної партнерки:

а) Шукаю жінку категорично без дітей

б) Припускаю наявність дітей, якщо вони дорослі

в) Готовий прийняти жінку з дитиною

г) Не має значення

15. Який тип матеріальних стосунків для Вас є пріоритетним?

а) Чоловік забезпечує жінку

б) Роздільний бюджет / фінансова незалежність жінки

в) Спільний бюджет

г) Головне, щоб жінка не мала боргів

16. Як Ви реагуєте, якщо жінка в анкеті вказує високі вимоги до чоловіка?

а) Це нормально, вона знає собі ціну

б) Це мене дратує, одразу гортаю далі («меркантильна»)

в) Це виклик, спробую їй написати

г) Мені байдуже

IV. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

17. Що для Вас є найважливішим у стосунках зараз?

а) Пристрасть, секс

б) Психологічний комфорт, спокій, «без драми»

в) Інтелектуальна близькість

г) Побутовий затишок

18. Яка причина найчастіше змушує Вас припинити листування?

а) Вона занадто тисне / квапить події

б) Підозра на меркантильність

в) Невідповідність фото реальності

г) Нудне спілкування

19. Чи порівнюєте Ви нових знайомих зі своєю колишньою дружиною/партнеркою?

а) Так, часто ловлю себе на цьому

б) Тільки якщо помічаю схожі негативні риси

в) Ні, це зовсім різні люди

г) Важко відповісти

20. Оберіть твердження, яке найкраще описує Вашу стратегію:

а) «Шукаю ідеал, готовий чекати»

б) «Активно ходжу на побачення»

в) «Спілкуюся, але не поспішаю в офлайн»

г) «Розчарувався, заходжу за звичкою»

Додаток Б

Мульти-опитувальник досвіду близьких стосунків (ECR-R)

(Адаптація К. Бреннан та Р. Фрейлі)

Інструкція:

Наступні твердження стосуються того, як Ви почуваєтеся в романтичних стосунках. Подумайте про свої стосунки загалом (а не тільки про поточні чи останні) та оцініть, наскільки кожне твердження відповідає Вашим відчуттям, використовуючи 7-бальну шкалу:

Шкала відповідей:

1 – Абсолютно не згоден

2 – Не згоден

3 – Скоріше не згоден

4 – Важко відповісти / Нейтрально

5 – Скоріше згоден

6 – Згоден

7 – Абсолютно згоден

Текст опитувальника:

1. Я віддаю перевагу тому, щоб не показувати партнерові свої глибокі почуття.
2. Я боюся, що мене кинуть / залишать.
3. Мені дуже комфортно бути близьким з партнером.
4. Я хвилююся, що мої стосунки з партнером розірвуться.
5. Щойно партнер починає зближуватися зі мною, я відчуваю бажання відсторонитися.
6. Я хвилююся, що партнер не піклується про мене так само сильно, як я про нього.
7. Мені некомфортно, коли партнер хоче бути дуже близьким.
8. Я часто хвилююся, що мій партнер не справді кохає мене.
9. Я не відчуваю потреби відкриватися партнерові.
10. Моє бажання бути дуже близьким іноді лякає людей.

11. Я хочу бути дуже близьким із партнером, але постійно відступаю назад.

12. Мене часто мучить думка, що партнер хоче мене покинути.

13. Я нервую, коли партнер підходить до мене надто емоційно близько.

14. Я боюся, що якщо партнер пізнає мене справжнього, то він мені не сподобається.

15. Я відчуваю спокій і впевненість у стосунках.

16. Мені важко покладатися на партнерів.

17. Коли я не з партнером, я відчуваю тривогу, що він/вона може знайти когось іншого.

18. Я обговорюю з партнером усі свої проблеми.

Додаток В

Методика «Ціннісні орієнтації» (М. Рокич) (Модифікований варіант для дослідження життєвих пріоритетів)

Інструкція: Перед Вами список із 18 життєвих цінностей (термінальних цінностей — цілей життя). Будь ласка, проранжуйте їх за ступенем значущості для Вас на даному етапі життя. Поставте цифру 1 напроти найважливішої для Вас цінності, цифру 2 — напроти менш важливої, і так далі до цифри 18 (найменш важлива цінність).

Термінальні цінності:

[ ] Активне діяльне життя (повнота та емоційна насиченість життя).

[ ] Життєва мудрість (зрілість суджень та здоровий глузд, що досягаються життєвим досвідом).

[ ] Здоров’я (фізичне та психічне).

[ ] Цікава робота.

[ ] Краса природи та мистецтва (переживання прекрасного).

[ ] Любов (духовна та фізична близькість з коханою людиною).

[ ] Матеріально забезпечене життя (відсутність фінансових труднощів).

[ ] Наявність хороших і вірних друзів.

[ ] Суспільне визнання (пошана оточуючих, колективу, товаришів).

[ ] Пізнання (можливість розширення своєї освіти, кругозору, загальної культури, інтелектуальний розвиток).

[ ] Продуктивне життя (максимальне використання своїх можливостей, сил та здібностей).

[ ] Розвиток (робота над собою, постійне фізичне та духовне вдосконалення).

[ ] Розваги (приємне, необтяжливе проведення часу, відсутність обов’язків).

[ ] Свобода (самостійність, незалежність у судженнях та вчинках).

[ ] Щасливе сімейне життя.

[ ] Щастя інших (добробут, розвиток та вдосконалення інших людей, всього народу, людства загалом).

[ ] Творчість (можливість творчої діяльності).

[ ] Впевненість у собі (внутрішня гармонія, свобода від внутрішніх суперечностей, сумнівів).